

06. Veiligheids- en gezondheidsplan

**VEILIGHEIDS- EN
GEZONDHEIDSPLAN**

DE TASSCHE
KROMMESTRAAT 2
8850 ARDOOIE

Vecobo bvba
Meersstraat 40/01
8790 Waregem
tel. 056/620 380
fax 056/620 381

INHOUDSTAFEL

1.	DEFINITIES	4
2.	ALGEMENE INLICHTINGEN BOUWPLAATS	6
2.1.	Beschrijving van het te realiseren project	6
2.2.	Planning van de werken	8
2.3.	Momenten waarop de aanwezigheid van de coördinator verwezenlijking vereist is	9
2.4.	Contactgegevens tussenkomende partijen	10
2.5.	TOEZICHT WELZIJN OP HET WERK - CONSTRUCTIV.....	11
3.	ADMINISTRATIEVE BEPALINGEN	12
3.1.	Fase Ontwerp.....	12
	Verplichtingen opdrachtgever	12
	Documenten door de inschrijvers bij te voegen bij hun offerte	12
3.2.	Fase verwezenlijking	12
	Verplichtingen opdrachtgever	12
	Het specifiek veiligheids- en gezondheidsplan	13
4.	ALGEMENE PROCEDURES	14
4.1.	Procedure E.H.B.O	14
4.2.	Procedure ernstig ongeval	15
4.3.	Procedure brandevacuatie.....	17
4.4.	Nood- & oproepnummers	18
5.	SPECIEKE PREVENTIEMAATREGELEN	19
6.	ALGEMENE PREVENTIEMAATREGELEN	20
6.1.	Het bouwplaatsreglement	20
6.2.	Bouwplaatsinrichting en intern transport	20
6.3.	Sociale voorzieningen.....	21
6.4.	Beschermingsmiddelen – CBM & PBM	22
6.5.	Persoonlijke beschermingsmiddelen	23
6.6.	Orde & Netheid	24
6.7.	Inname openbaar domein & wegveiligheid	25
6.8.	Arbeidsmiddelen.....	25
6.9.	Hefwerktuigen.....	26
6.10.	Elektriciteit	28
6.11.	Afbraakwerken	30
6.12.	Werken in de nabijheid van leidingen	32
6.13.	Geotechnische werkzaamheden – werken in en langs sleuven	33
6.14.	Werken op hoogte	35
	Rolstellingen.....	37
	Persoonlijke valbeveiliging.....	38
	Signalisatie en afbakening van de risico's.....	39
	Werken met hoogwerkers.....	39
6.15.	Werkzaamheden met risico voor brand of explosie.....	40
6.16.	Afvalverwijdering en milieuvoorschriften.....	41

VGP (veiligheids- en gezondheidsplan)

6.17.	Gevaarlijke producten	41
6.18.	Blootstelling aan kwartsstof	44
6.19.	Afgezonderd tewerkgestelde werknemers	44
6.20.	Communicatie anderstaligen	45
6.21.	Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA)	45
7.	RISICOANALYSE ONTWERPFASE.....	47
7.1.	Risico's als gevolg van de aard van het bouwwerk	47
7.2.	Risico's als gevolg van de wederzijdse inwerking van alle installaties of alle andere activiteiten op of in nabijheid van de site waar de tijdelijke of mobiele bouwplaats is gevestigd.....	48
7.3.	Risico's als gevolg van de wederzijdse inwerking van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen die tegelijkertijd op de tijdelijke of mobiele bouwplaats aanwezig zijn	49
7.4.	Risico's als gevolg van de opeenvolging van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen op de tijdelijke of mobiele bouwplaats.....	49
7.5.	Risico's als gevolg van de uitvoering van mogelijke latere werkzaamheden aan het bouwwerk	50
8.	BIJLAGE - BOUWPLAATSREGLEMENT	51
9.	BIJLAGE – INTENTIEVERKLARING TE VOEGEN BIJ DE OFFERTE.....	53

1. DEFINITIES

Tijdelijke of mobiele bouwplaats:

plaats waar de volgende bouwwerken of werken van burgerlijke bouwkunde worden uitgevoerd:

- graafwerken;
- grondwerken;
- funderings- en verstevigingswerken;
- waterbouwkundige werken;
- wegenwerken;
- plaatsing van nutsleidingen, inzonderheid riolen, gasleidingen, elektriciteitskabels, en tussenkomsten op deze leidingen, voorafgegaan door andere in deze lijst bedoelde werken;
- montage en demontage van, inzonderheid, geprefabriceerde elementen, liggers en kolommen;
- inrichtings- of uitrustingswerken;
- verbouwingswerken;
- vernieuwbouw;
- herstellingswerken;
- ontmantelingswerken;
- sloopwerken;
- instandhoudingswerken;
- onderhouds-, schilder- en reinigingswerken;
- saneringswerken;
- afwerkingswerkzaamheden bedoeld bij één of meer van voormelde werken.

Opdrachtgever:

iedere natuurlijke of rechtspersoon voor wiens rekening een bouwwerk wordt verwezenlijkt.

Bouwdirectie belast met het ontwerp:

iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor het ontwerp van het bouwwerk.

Bouwdirectie belast met de uitvoering:

iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor de uitvoering van het bouwwerk.

Bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering:

iedere natuurlijke of rechtspersoon die voor rekening van de opdrachtgever zorg draagt voor het toezicht op de uitvoering van het bouwwerk.

Aannemer:

iedere natuurlijke of rechtspersoon die activiteiten verricht tijdens de uitvoeringsfase van de verwezenlijking van het bouwwerk ongeacht of hij werkgever of zelfstandige is of een werkgever die samen met zijn werknemers werkt op de bouwplaats.

Coördinator ontwerp:

coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de uitwerkingsfase van het ontwerp van het bouwwerk.

Coördinator verwezenlijking:

coördinator inzake veiligheid en gezondheid tijdens de verwezenlijking van het bouwwerk.

Veiligheids- en gezondheidsplan:

document of geheel van documenten waarvan de inhoud beantwoordt aan de bijlage I, deel A van het KB d.d. 25.01.2001, en dat de op basis van risicoanalyses vastgestelde preventiemaatregelen bevat ter voorkoming van de risico's waaraan de werknemers kunnen blootgesteld worden als gevolg van:

- de aard van het bouwwerk;
- de wederzijdse inwerking van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen die tegelijkertijd op de tijdelijke of mobiele bouwplaats aanwezig zijn;
- de opeenvolging van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen op een tijdelijke of mobiele bouwplaats wanneer een tussenkomst, na het beëindigen ervan, risico's laat bestaan voor de andere tussenkomende partijen die later zullen tussenkomen;
- de wederzijdse inwerking van alle installaties of alle andere activiteiten op of in nabijheid van de site waar de tijdelijke of mobiele bouwplaats is gevestigd, inzonderheid het openbaar of privaat goederen- of personenvervoer, het aanvatten of de voortzetting van het gebruik van een gebouw of de voortzetting van eender welke exploitatie;
- de uitvoering van mogelijke latere werkzaamheden aan het bouwwerk.

Coördinatieboek:

document of geheel van documenten waarvan de inhoud beantwoordt aan de bijlage I, deel B van het KB d.d. 25.01.2005, en dat door de coördinator wordt bijgehouden en dat de gegevens en bemerkingen vermeldt betreffende de coördinatie en gebeurtenissen op de bouwplaats.

Postinterventiedossier:

dossier waarvan de inhoud beantwoordt aan de bijlage I, deel C van het KB d.d. 25.01.2005, en dat de voor de veiligheid en de gezondheid nuttige elementen bevat waarmee bij eventuele latere werkzaamheden moet worden rekening gehouden en dat aangepast is aan de kenmerken van het bouwwerk.

2.ALGEMENE INLICHTINGEN BOUWPLAATS

2.1. Beschrijving van het te realiseren project

Dakwerken:

- Algemeen: dak lager + kleuter in VP; ander daken in WD
- Afbraak t.e.m. isolatie
- Plaatsing nieuw dampscherm, thermische isolatie + EPDM
- plaatsing drie nieuwe koepels + 2 dakdoorvoeren + terugplaatsen dakextractor
- verhogen dakranden blok eetzaal
- nieuwe regenwaterafvoeren + dakranden

Luifel:

- Afbraak luifel met uitzondering van betonstructuur
- Verlenging bestaande luifel met staalstructuur
- Staal wordt gelakt in een witte kleur of een zelfde ral-kleur als het gouden buitenschrijnwerk van de nieuwbouw. Kleur nog definitief te bepalen.
- Betonstructuur blijft behouden, maar wordt voorzien van een nieuwe coating
- Nieuwe houten liggers, matte dakafwerking (licht doorlatend, maar niet doorzichtig), nieuwe bakgoot + nieuwe regenwaterafvoeren

Stookolietank + omheining:

- Stookolietank reeds verwijderd
- Verharding + omheining te verwijderen – gras in de plaats te voorzien

Saneren riolering + RW-recuperatie:

- Uitbraak bestaande riolering onder de speelplaats, de voortuinzone en onder het pad naast de kleuterafdeling
- Plaatsen van een nieuwe regenput met RW-recuperatie via wachtbuis naar technische ruimte nieuwbouw
- Voorzien van een RW-leiding van technische ruimte nieuwbouw tot aan de toiletten via verlaagd plafond
- Overloop regenput onder speelplaats + afvalwater verharding speelplaats via reeds voorziene afvoerbuis nieuwbouw naar aansluiting riolering
- Oude aansluiting riolering onder pad naast kleuterafdeling wordt afgestopt.
- Regenwater dat aangesloten is op de riolering onder het pad kleuter en onder de voortuinzone wordt aangesloten via de hiervoor voorziene wachtbuis op de recent geplaatste regenput.

Nota: momenteel geen zekerheid of deze wachtbuis diep genoeg kon worden geplaatst.

- Septiek is verplicht volgens de vergunning. Volgens de oude plannen is er een septiek aanwezig in de voortuinzone - deksel niet zichtbaar. Er wordt in het dossier voor de zekerheid een nieuwe septiek voorzien.

Omgevingsaanleg

- Één grote boom op de speelplaats die verticaal wortelt
- Speelplaats volledig verhard te voorzien
- Zichtelementen in de verharding om zo een speelveld aan te geven
- Het bestaande zebrapad dient te worden verplaatst

VGP (veiligheids- en gezondheidsplan)

Gevel:

- Afbraak betonnen afdak thv huidige inkom en parement thv fietsenstalling
- Parement wordt deels gerecupereerd om de opening als gevolg van afbraak betonnen afdak te dichten
- Aluminium lamellen met zelfde RAL kleur als het buitenschrijnwerk van het nieuwbouw volume worden voorzien thv fietsenstalling
- Er wordt een afgesloten zone voorzien in de fietsenstalling voor fietsen van de leerkrachten
- Schilderen + voegen van de gevels van de speelplaats niet opgenomen in de raming – indien mogelijk te voorzien

Refter:

- De muur naar de bestaand gang wordt volledig open gewerkt. Bij voorkeur wordt geen kolom voorzien (te bekijken door ir. Stabiliteit).
- In de zone van de bestaande gang wordt een vast kookeiland voorzien voor de bediening van het eten. Afmetingen/indeling cfr. kookeiland Spanjeschool Vierwegstraat.
- In de zone van de bestaande gang wordt een verlaagd plafond voorzien
- De bestaande dubbele binnendeur thv sas inkom leveringen wordt vervangen door een nieuwe dubbele beglaasde deur.
- Er wordt een extra nooddeur voorzien in de refter, in de gevel grenzend aan de speelplaats. Deze extra nooddeur wordt eveneens als hoofdtoegang gebruikt voor het betreden van de refter.
- De cv-leidingen die in de bestaande gang verlopen worden omkast zoals reeds in de refter werd uitgevoerd.
- Aanpassing verlichting in zone van bestaande gang. Aandacht voor wetgeving voedselveiligheid bij keuze verlichtingsarmaturen. De inkomsas voor leveringen wordt eveneens gebruikt als de zone voor de vuilbakken.
- Nieuwe radiatoren
- Recuperatietegels voor de zone waar de muur wordt weggebroken (weg te nemen uit de turnzaal)

Keuken:

- Het bestaand directielokaal wordt getransformeerd naar een keuken. Enkel de bestaande hoge kasten tegen de scheidingswand van de poetsberging worden behouden.
- De gietijzeren radiatoren worden vervangen door nieuwe radiatoren. De nieuwe opstelling mag geen hinder vormen voor het plaatsen van kasten tegen de wand.
- AR doet voorstel voor indeling keuken. 2 wanden dwars op gevel van keukenmeubel te voorzien.
- Nieuwe toestellen voorzien (oven, kookplaat, wastafel, koelkast, microgolfoven, vaatwas). Alles nieuw op te nemen. Mogelijks zullen bepaalde toestellen gerecupereerd worden. Is tijdens werffase te beslissen.
- De nodige voorzieningen dienen te worden genomen om in latere fase mogelijks een industriële vaatwas te kunnen plaatsen.
- Verlaagd plafond bij voorkeur niet te voorzien, best wel voorzieningen treffen voor latere afzuiging industriële vaatwasser
- Aanpassing verlichting
- Afvoer te voorzien in de vloer
- Handenwasser met handenvrije bediening (bv. kniebediening)

Kleedkamers

- De bergruimte wordt opgedeeld en omgevormd tot twee kleedkamers door plaatsing van een stijlwand.
- De bestaande deuropening naar de turnzaal wordt dichtgemaakt en er worden twee nieuwe deuropeningen gemaakt.
- De nutsleidingen worden weggewerkt achter een kast
- Verlaagd plafond te voorzien ifv akoestiek en wegwerken technische leidingen – niet opgenomen in de raming
- De gietijzeren radiatoren worden vervangen door hedendaagse nieuwe radiatoren. De nieuwe opstelling mag geen hinder vormen voor het plaatsen van de zitbanken. Voorstel om een verticale radiator te plaatsen naast de deur.
- Aanpassing verlichting
- De deuren draaien in de richting van de kleedkamers

Turnzaal:

- Balvast akoestisch plafond voorzien
- Polyvalente sportvloer voorzien. AR doet voorstel. OG verwijst naar nieuwe sportvloer in de Spanjeschool (Multistep).
- Balvaste verlichting voorzien.
- Wegnemen van de stijlwallen in de turnzaal.
- De vensterbanken in de computerklas/legolab worden vervangen
- Wastafel + toevoer- en afvoerleidingen worden verwijderd.
- Verwarmingselement + radiatoren en verwarmingsleidingen worden verwijderd.
- Nieuwe verwarmingselementen te voorzien in de sporthal. Voorstel nog te bespreken.
- Zone voor berging achter balvast gordijn
- De twee deels geschilderde wanden worden volledig geschilderd. Kleur te bespreken in werffase.
- Voorzien van nieuwe plinten.
- Voldoende stopcontacten, hdmi, data, ..
- Er wordt een extra nooddeur voorzien in de buitengevel thv parkeerzone. Deze dient tevens als inkomdeur voor verhuur.

2.2. Planning van de werken

Planning op te maken door de bouwdirectie belast met de uitvoering

2.3. Momenten¹ waarop de aanwezigheid van de coördinator verwezenlijking vereist is

- Werfinrichting
- Rioleringswerken
- Afbraakwerken
- Dakwerken
- Plaatsen van luifel
- Gevelwerken

---

¹ De bouwdirectie belast met de uitvoering verwittigt tijdig de coördinator verwezenlijking wanneer deze momenten plaatsvinden.

2.4. Contactgegevens tussenkomende partijen

OPDRACHTGEVER		
	Vennootschap / Zelfstandige	Scholengroep Arkorum vzw
	Straat - Nummer	Kattenstraat 3
	Postnummer - Gemeente	8800 Roeselare
	Contactpersoon	Francis Devolder
	Tel.	0474 58 98 78
	Fax.	
	GSM	
	e-mail	Francis.devolder@arkorum.be

ARCHITECT		
	Vennootschap / Zelfstandige	Architecten Groep III
	Straat - Nummer	Zeepziederijstraat 8
	Postnummer - Gemeente	8200 Brugge
	Contactpersoon	Silke Spriet
	Tel.	050 67 33 95
	Fax	
	GSM	
	e-mail	Silke.spriet@groep3.be

VEILIGHEIDSCOÖRDINATOR VERWEZENLIJING		
	Vennootschap / Zelfstandige	Vecobo bvba
	Straat - Nummer	Meersstraat 40/01
	Postnummer - Gemeente	8790 Waregem
	Contactpersoon	Gino Claeys
	Tel.	0476 26 99 94
	Fax	
	GSM	
	e-mail	Gino.claeys@vecobo.be

2.5. TOEZICHT WELZIJN OP HET WERK - CONSTRUCTIV

TWW DIRECTIE WEST-VLAANDEREN		
	Ambtsgebied	Provincie West-Vlaanderen
	Straat - Nummer	Koning Albert I – laan 1/5 bus 5
	Postnummer - Gemeente	8200 Brugge
	Tel.	050 44 20 20
	Fax	050 44 20 29
	e-mail	Tw.west-vlaanderen@werk.belgie.be

CONSTRUCTIV		
	Straat - Nummer	Koningsstraat 132
	Postnummer - Gemeente	1000 Brussel
	Tel.	02 209 65 65
	Fax	
	e-mail	info@constructiv.be

3.ADMINISTRATIEVE BEPALINGEN

3.1. Fase Ontwerp

Verplichtingen opdrachtgever

De opdrachtgever ziet erop toe dat de coördinator ontwerp

- betrokken wordt bij alle etappes van de werkzaamheden betreffende de uitwerking, wijzigingen en aanpassingen van het ontwerp van het bouwwerk;
- alle informatie krijgt die nodig is voor de uitvoering van zijn opdrachten; hiertoe wordt de coördinator ontwerp uitgenodigd op alle vergaderingen, georganiseerd door de bouwdirectie belast met het ontwerp, en ontvangt hij alle door deze bouwdirectie verwezenlijkte studies binnen een termijn die hem toelaat zijn opdrachten uit te voeren.

De opdrachtgever neemt de nodige maatregelen opdat het veiligheids- en gezondheidsplan deel zou uitmaken van, al naargelang het geval, het bijzonder bestek, de prijsaanvraag of de contractuele documenten en daarin als een afzonderlijk en als dusdanig betiteld deel wordt opgenomen.

Documenten door de inschrijvers bij te voegen bij hun offerte

De inschrijvers bevestigen door middel van de intentieverklaring² dat

- ze het veiligheids- en gezondheidsplan ontvangen hebben en de verantwoordelijkheid zullen nemen alle werknemers en onderaannemers die voor hun rekening werken, te informeren over de inhoud en hen de gepaste instructies te geven;
- de voorschriften van de Wet op het welzijn van 4 augustus 1996, de Codex over het welzijn op het werk en het ARAB (waarin het AREI is opgenomen) begrepen zijn en zullen gevolgd worden door alle werknemers en onderaannemers die voor hun rekening werken.

3.2. Fase verwezenlijking

Verplichtingen opdrachtgever

De opdrachtgever ziet erop toe dat coördinator verwezenlijking:

- betrokken wordt bij alle etappes van werkzaamheden betreffende de verwezenlijking van het bouwwerk;
- alle informatie krijgt die nodig is voor de uitvoering van zijn opdrachten; hiertoe wordt de coördinator verwezenlijking uitgenodigd op alle vergaderingen, georganiseerd door de bouwdirectie belast met de uitvoering of door de bouwdirectie belast met de controle op de uitvoering, en ontvangt hij alle door deze bouwdirecties verwezenlijkte studies binnen een termijn die hem toelaat zijn opdrachten uit te voeren.

Aangifte van werken

De werken worden gemeld aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ), die de gegevens vervolgens doorgeeft aan Constructiv en de federale overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg.

De aangifte moet gebeuren door de aannemer die een overeenkomst heeft afgesloten met een opdrachtgever. De aangifte moet voor aanvang van de werken ingediend worden en het gegenereerde document met de gegevens van de aangever, de bouwplaats en de

---

² intentieverklaring in bijlage

opdrachtgever moet worden uitgehangen op een plaats die toegankelijk is voor het personeel en andere belanghebbenden.

Het cascadeprincipe

De bouwdirectie belast met de uitvoering heeft de volgende verplichtingen:

- Hij moet zelf de veiligheids- en gezondheidsmaatregelen naleven;
- Hij moet ze doen naleven door alle aannemers en onderaannemers die betrokken zijn bij de verwezenlijking van het bouwwerk, zelfs wanneer hij slechts een indirecte band heeft met deze aannemers of onderaannemers;
- Hij moet ze bovendien doen naleven door de verschillende werknemers.

Iedere aannemer heeft de volgende verplichtingen:

- Hij moet zelf de veiligheids- en gezondheidsmaatregelen naleven;
- Hij moet ze doen naleven door zijn eigen rechtstreekse onderaannemer;
- Hij moet ze eveneens doen naleven door de onderaannemers van zijn onderaannemer en elke verder verwijderde onderaannemer;
- Hij moet ze doen naleven door de verschillende werknemers;
- Hij moet ze doen naleven door ieder die hem personeel ter beschikking stelt.

Iedere onderaannemer heeft de volgende verplichtingen:

- Hij moet zelf de veiligheids- en gezondheidsmaatregelen naleven;
- Hij moet ze doen naleven door zijn rechtstreekse onderaannemer;
- Hij moet ze doen naleven door zijn eigen werknemers en door de werknemers van zijn eigen rechtstreekse onderaannemer;
- Hij moet ze doen naleven door ieder die hem personeel ter beschikking stelt.

Het specifiek veiligheids- en gezondheidsplan

De bouwdirectie belast met de uitvoering maakt tijdig de veiligheidsplannen van de aannemers en onderaannemers over aan de veiligheidscoördinator.

Het specifiek veiligheids- en gezondheidsplan bevat:

- De resultaten van de identificatie van de gevaren en het vaststellen, nader bepalen en evalueren van de risico's;
- de vastgestelde preventiemaatregelen;
- de administratieve gegevens van de onderneming/zelfstandige, inclusief de intentieverklaring;
- de planning van de uit te voeren werken;
- de veiligheidsinformatiebladen van de gevaarlijke producten;
- de keuringsattesten van de heftoestellen en toebehoren;
- de noodprocedures.

Het postinterventiedossier

De bouwdirectie belast met de uitvoering maakt vóór de voorlopige oplevering zijn as-built dossier over aan de veiligheidscoördinator.

4.ALGEMENE PROCEDURES

4.1. Procedure E.H.B.O

Toepassingsgebied
Deze procedure is van toepassing in geval zich er een noodzaak tot het geven van eerste hulp bij ongevallen voordoet.
Stappenplan
Ondanks alle voorzorgsmaatregelen die zullen genomen worden, zal men moeten vaststellen dat niet alles perfect loopt. Wanneer er zich een incident of een ongeval voordoet, zal er met gepaste middelen en met kennis van zaken aan de slachtoffers eerste hulp moeten geboden worden.
Incident / ongeval zonder noodzakelijke tussenkomst van de 100
Is het slachtoffer bewusteloos of bij bewustzijn dan laat men het slachtoffer ter plaatste liggen voor verdere verzorging.   Verwittig de werkgever en de coördinator verwezenlijking van het voorval.
Incident / ongeval met noodzakelijke overbrenging van slachtoffer naar zijn woning
Indien bij een incident of een ongeval de noodzaak ontstaat om het slachtoffer over te brengen naar zijn woning dan worden volgende stappen ondernomen: kan het slachtoffer nog een logische keuze maken dan primeert de keuze van het slachtoffer. Hij mag kiezen of een collega hem naar huis brengt of als zijn familie hem op het werk komt ophalen.   kan het slachtoffer geen logische keuze meer maken, dan wordt de familie gecontacteerd en gebeurt de overbrenging van het slachtoffer naar zijn woning door ofwel een collega ofwel een vrijwilliger. Is er geen enkele collega of vrijwilliger beschikbaar dan wordt aan de familie gevraagd of ze het slachtoffer willen ophalen.
Incident / ongeval met noodzakelijke tussenkomst van de 100
In dit geval wordt de procedure ernstig ongeval gevolgd.

4.2. Procedure ernstig ongeval

Toepassingsgebied	
Deze procedure is van toepassing in geval zich een ernstig arbeidsongeval voordoet: - een arbeidsongeval dat aanleiding heeft gegeven tot de dood; - een arbeidsongeval waarvan het gebeuren in direct verband staat met: - o ofwel een gebeurtenis die afwijkt van de normale uitvoering van het werk en die voorkomt in bijlage 1 van het KB van 24 februari 2005; - o ofwel een voorwerp uit bijlage 2 van hetzelfde KB en dat aanleiding heeft gegeven tot hetzij een blijvend letsel, hetzij een tijdelijk letsel dat voorkomt in bijlage 3.	
Stappenplan	
Vóór elk ander ingrijpen :	
Het eventueel nog bestaande gevaar uitschakelen (bv. voorwerpen die dreigen te vallen wegnemen, elektrische stroom afsluiten,...)	
Verwittigen van interne hulpdiensten (E.H.B.O.'er), werfleiding en opdrachtgever.	
Hulp verlenen aan het slachtoffer.	
Oproepen van de externe hulpdiensten.	
Inhoud van de boodschap - naam van de oproeper - identificatie van de werf - aantal gekwetsten en aard verwondingen - indien nodig het medisch urgentie groep (team) (MUG) er bijvragen	
Er wordt een persoon naar de werftoegang gestuurd die de hulpdienst ontvangt, de nodige inlichtingen verschaft en begeleidt naar de plaats van het ongeval	
Verwittigen van:	
- de familie van de gekwetste bij opname in het hospitaal of bij overlijden, - de preventieadviseur van de hoofdaannemer, - de werkgever van de gekwetste, - de coördinator verwezenlijking, - het Toezicht op het Welzijn op het Werk - politie of rijkswacht ingeval van verkeersongeval (woon-werkverkeer)	

Verplichtingen werkgever in geval van een ernstig ongeval

Omstandig verslag

Elk ernstig arbeidsongeval op de arbeidsplaats moet onderzocht worden en een omstandig verslag van het onderzoek moet binnen de 10 dagen aan het Toezicht op het Welzijn op het Werk bezorgd worden.

Dit verslag bevat ten minste volgende elementen:

- de identificatie van de slachtoffers en hun werkgevers;
- de gedetailleerde beschrijving van de plaats van het ongeval;
- de gedetailleerde omschrijving van de omstandigheden van het ongeval, inclusief beeldmateriaal;
- de vastgestelde primaire, secundaire, tertiaire en eventuele verdere oorzaken.
- aanbevelingen om herhaling van het ongeval te vermijden;
- de identificatie van de in het eerste lid bedoelde personen en van de diensten voor preventie en bescherming op het werk die in de totstandkoming van het verslag hebben bijgedragen;
- de identificatie van de personen die het verslag hebben opgesteld;
- de identificatie van de personen aan wie een afschrift van het verslag is toegezonden.

De werkgever of de personen die aan de aanbevelingen gevolg moeten geven, vullen dit verslag aan met de volgende elementen:

- de maatregelen die zij zullen nemen om herhaling van het ongeval te vermijden;
- een actieplan met termijnen binnen dewelke de maatregelen toegepast zullen zijn;
- het advies van het Comité over de oorzaken van het ernstig arbeidsongeval en over de maatregelen die zijn voorgesteld om herhaling ervan te vermijden.

Indien het niet mogelijk is om het verslag binnen die termijn te bezorgen, dan wordt een voorlopig verslag opgesteld waarvan de minimuminhoud nu ook vastligt.

Verwittigingsplicht

Dodelijke ongevallen en ongevallen met een blijvend letsel moeten onmiddellijk bij het Toezicht op het Welzijn op het Werk aangegeven worden.

Arbeidsongevallen met een tijdelijk letsel uit de lijst van bijlage 3 moeten niet worden aangegeven aan de arbeidsinspectie, maar wel aan de preventiediensten.

4.3. Procedure brandevacuatie

Toepassingsgebied	
Deze procedure is afhankelijk van het type bouwplaats en van de technieken die bij de realisatie van het beschreven bouwproject toegepast worden.	
Algemene maatregelen in geval van brandevacuatie	
De veiligheid van mensen staat voorop Volg de instructies ter plaatse op (vluchtroute, waar verzamelen) Ga na ontruiming <u>nooit</u> weg zonder u afgemeld te hebben	
Algemene richtlijnen in geval van brand en brandbestrijding	
1.	Waarschuw de mensen die gevaar lopen, de E.H.B.O.'er en de werfleiding.
2.	Waarschuw direct de brandweer 112 • noem uw naam, • meld het telefoonnummer waar u mee belt, • meld de aard van de brand, • meld de plaats / adres.
3.	Probeer de brand te blussen met de beschikbare middelen maar: • zorg voor uw eigen veiligheid, • stel u niet bloot aan het vuur, • gebruik geen water in de buurt van elektrische installaties en voorzieningen, • probeer ontplofbare stoffen (indien mogelijk) te verwijderen, • sluit, (in zoverre dit mogelijk is) de elektriciteit af.

4.4. Nood- & oproepnummers ³

ADRES BOUWPLAATS : KROMMESTRAAT 2 ARDOOIE

NOOD- EN OPROEPNUMMERS		
 MEDISCHE SPOEDDIENST	100 algemeen noodnummer met een vast telefoontoestel 112 algemeen noodnummer met een GSM-toestel	- Vermeld referentiepunt en straatnaam - Vermeld de aard van verwonding - Vermeld of het slachtoffer ademt - Vermeld of het slachtoffer hartslag heeft - Vermeld de naam van uw firma en eigen naam - Bij levensgevaar meteen via de 100 bijstand vragen van de MUG !!!
 ZIEKENHUIZEN	051 23 77 03	AZ Delta Deltalaan 1 8800 Roeselare
 BRANDWEER	100 algemeen noodnummer met een vast telefoontoestel 112 algemeen noodnummer met een GSM-toestel	- Vermeld de plaats van de brand en punt en straatnaam waar de brandweer wordt opgewacht - Vermeld de aard van de brand (gas, vloeistof, vaste stoffen,...) - Vermeld de omvang, de beschikbaarheid van bluswater, de aanwezigheid van gewonden, de aanwezigheid van EHBO
 POLITIE	101	- Omschrijf duidelijk de feiten - Geef het volledig ADRES of de PLAATS van het gebeuren op (gemeente, straat, huisnummer, wijk, enz)
POST-TRAUMATISCHE BEGELEIDING	0800 11011	
ANTIGIFCENTRUM	070 24 52 45	

³ Iedere aannemer dient deze nood- en oproepnummers kenbaar te maken aan zijn werknemers en te afficheren op de bouwplaats

5. SPECIEKE PREVENTIEMAATREGELEN

Werkzones zijn af te zetten met aaneen geklemde hekkens.

Derden zijn te beschermen tegen vallende voorwerpen.

De hoofdaannemer voorziet in het plaatsen en onderhouden van gezondheidsinrichtingen voor gebruik door alle tussenkomende partijen.

Voor het uitvoeren van de dakwerken zijn de gebouwen rondom in stelling te plaatsen.

Bij het maken van koepelopeningen zijn vangvloeren te voorzien.

Bij werkzaamheden met brandgevaar is een vuurvergunning aan te vragen aan de preventieadviseur van de opdrachtgever.

De veiligheidsvoorschriften voor aannemers die werken uitvoeren in opdracht van de scholengroep Arkorum zijn na te leven.

- werken tijdens schooldagen
- brandpreventie
- ...

6.ALGEMENE PREVENTIEMAATREGELEN

Onderhavige algemene maatregelen dienen vanuit de bestaande regelgevingen toegepast te worden door iedere tussenkomende partij op de bouwplaats en volgens opgenomen beschrijving. Deze maatregelen dienen toegepast en nageleefd te worden zonder dat de bouwdirectie belast met de uitvoering hiervoor een afzonderlijke prijs in rekening dient te brengen.

Deze algemene en benadrukte preventiemaatregelen zijn een normale last van iedere aanneming.

6.1. Het bouwplaatsreglement

Voor deze bouwplaats is een bouwplaatsreglement opgemaakt. Dit reglement is opgenomen in bijlage van dit AVGP. Naast deze en andere verplichtingen die de tussenkomende partijen hebben ingevolge bepalingen in verband met het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk, passen zij de minimumvoorschriften volgens bijlage III van het KB 25 jan. 2001 toe.

6.2. Bouwplaatsinrichting en intern transport

De bouwdirectie belast met de uitvoering maakt het werfinrichtingsplan op. Dit werfinrichtingsplan is strikt te volgen door IEDEREEN die werkzaamheden uitvoert op deze bouwplaats. Op verzoek van de veiligheidscoördinator, of door wijzigende omstandigheden, zal het plan aangepast worden.

Werfafsluiting/bouwsignalisatie: De bouwplaats dient ten allen tijde met aaneen geklemde hekkens en slotvast afsluitbare toegangen afgesloten te zijn voor onbevoegden. Aan elke mogelijke toegang tot de bouwplaats moet de nodige en verplichte signalisatie aanwezig zijn (bouw pictogrammen: toegangsverbod voor derden, helm en veiligheidsschoenen, enz.). Bijkomend dient een gepaste afbakening de mogelijke interne werkposten te omgeven aangevuld met de nodige pictogrammen teneinde tussenkomende partijen te wijzen op het dragen van de nodige PBM t.h.v. de werkpost. De werknemers dienen de nodige richtlijnen te krijgen van hun werkgever voor het dragen en het gebruik van de gepaste en verplichte PBM's. De werkgever dient zijn werknemers blijvend te controleren en te verplichten.

Verkeersroutes, doorgangen en nooduitgangen op de bouwplaats

Toegangen en doorgangen moeten steeds vrijgehouden worden. Verkeersroutes dienen duidelijk gesignaleerd en afgebakend te zijn. De afmetingen voor het verkeer van personen en/of goederen dien aangepast aan het aantal gebruikers en de aard van het werk. De routes dienen regelmatig gecontroleerd en onderhouden te worden door de aannemers. Indien werken moeten worden uitgevoerd aan deze routes waardoor ze tijdelijk onbruikbaar zijn, dient dit gemeld te worden aan de veiligheidsverantwoordelijke werf en de veiligheidscoördinator vóór de start van deze werken. De werken mogen slechts starten indien de nodige compenserende maatregelen zijn genomen na goedkeuring. Indien de bouwplaats zones bevat waarvoor een beperkte toegang geldt, dienen deze zones te worden uitgerust met voorzieningen die verhinderen dat onbevoegde werknemers deze zones kunnen betreden.

Gezondheidsinrichtingen op de bouwplaats: lokalen (WC sanitaire unit, werfkeet, stromend water...) conform de *CAO humanisering van de arbeid* dienen voorzien te worden door elke werkgever op de bouwplaats. Ook de onderaannemers dienen de wettelijke regels voor het onderbrengen van hun werknemers te eerbiedigen. Hieromtrent kunnen eventueel afspraken gemaakt worden met hun hoofdaannemer. De lokalen moeten worden uitgerust met voldoende en aangepaste brandbestrijdingsmiddelen, gemakkelijk bereikbaar en jaarlijks gecontroleerd. De sanitaire afvoeren zullen eventueel aangesloten worden op de openbare riolering conform de plaatselijke reglementering (lozingsvergunning!). Alle lokalen worden

steeds net en proper gehouden. Elke aannemer staat in voor de reiniging van zijn eigen inrichtingen en is t.o.v. het bestuur verantwoordelijk voor zijn onderaannemers. Het onderhoud en reinigen van de gemeenschappelijke inrichtingen gebeurt door de algemene aannemer.

EHBO: Een draagberrie met twee dekens en een verbanddoos van het industriële type moeten steeds op de bouwplaats voor handen zijn.

Elektriciteit op de bouwplaats: Aansluitingen dienen conform aan het AREI uitgevoerd en onderhouden te worden. Elektriciteitsbedeling op de bouwplaats gebeurt met materieel die minimum een beschermingsgraad IP44 bezit. Van de werfaansluiting met centrale werfkast moet een geldig keuringsattest (door een erkend keuringsorganisme) door de aannemer voorgelegd kunnen worden (ook wanneer er sprake is van een aansluiting op een bestaand stroomnet). Voor de elektrische installaties gelden de wettelijke keuringen en indienststellingen conform AREI.

6.3. Sociale voorzieningen

Er moeten sociale voorzieningen ter beschikking van de werknemers op de bouwplaatsen gesteld worden. Het gaat meer bepaald om **kleedkamers, refters, wasplaatsen en toiletten**. Drie regelgevende teksten liggen aan de basis van deze verplichting: de cao van 10 maart 2016, het KB betreffende tijdelijke of mobiele bouwplaatsen en titel 1 'Thermische omgevingsfactoren' van boek V van de codex over het welzijn op het werk.

De sociale voorzieningen moeten:

- gescheiden zijn van de werkposten en het aantal sociale voorzieningen moet in verhouding zijn met het aantal gelijktijdig tewerkgestelde arbeiders op de bouwplaats;
- bestand zijn tegen klimatologische invloeden;
- verwarmd zijn tot 20°C;
- onderhouden worden;
- een uitrusting voor brandbestrijding hebben;
- op een hygiënische en respectvolle manier gebruikt worden.

Kleedkamers

De kleedkamers moeten:

- gemakkelijk toegankelijk zijn;
- voldoende capaciteit hebben;
- voorzien zijn van zitplaatsen;
- uitgerust zijn om kleding te kunnen drogen;
- uitgerust zijn met individuele kastjes die op slot kunnen, die voorzien zijn van luchtverversing en waarin de werkkleding en de persoonlijke kleding apart opgeborgen kunnen worden;
- regelmatig onderhouden en gereinigd worden.

Refters

De refters moeten een oppervlakte hebben van minstens 1.50 m² per persoon (in normale omstandigheden berekend volgens het maximale aantal personen die de refters gelijktijdig gebruiken) en een hoogte van minstens 2 m hebben. Ze moeten dagelijks onderhouden en schoongemaakt worden.

De refters moeten voorzien zijn van:

een voldoende groot aantal stoelen of banken en tafels;
drinkwater en voorzieningen om de vaat te doen;
voorzieningen om de voedingswaren koel te houden;
een opwarmtoestel voor eten en drinken;
voorzieningen voor vuilnis en afval.

Wasplaatsen

De vloeren van de wasplaatsen moeten gemakkelijk gereinigd of ontsmet kunnen worden en mogen niet glad zijn.

De wastafels kunnen individueel of collectief zijn.

De wasplaatsen moeten volgende elementen bevatten:

Een toevoer van water (stromend water of watervoorraadbak), een lozingssysteem voor het gebruikte water, een voldoende voorraad zeep, een voldoende hoeveelheid gepaste middelen om zicht af te drogen (handdoekrollen of een ander droogstelsel).

Toiletten

Er moeten toiletten voorzien zijn voor de arbeiders op de bouwplaats. Deze moeten zich dicht bij de arbeidspost en de refter bevinden, ongeacht de aard van het werk en het aantal tewerkgestelde arbeiders.

De toiletten zijn volledig van elkaar gescheiden en herkenbaar aan de hand van een pictogram.

De arbeiders moeten zich vrij naar de toiletten kunnen begeven.

De vloer en de scheidingsmuren van de toiletten moeten bedekt zijn met duurzame en waterdichte materialen.

Er moet ten minste 1 toilet per 15 arbeiders zijn en 1 urinoir per 10 arbeiders.

Per 4 toiletten of urinoirs moet er 1 wastafel zijn.

Elk toilet moet voorzien zijn van een waterspoelingssysteem, een afsluitbare deur en een efficiënte ventilatie.

De toiletten moeten minstens elke dag gereinigd worden.

Als het onmogelijk is om standaardtoiletten dicht bij de arbeidspost te installeren, kan aanvullend voor omvangrijke bouwplaatsen geopteerd worden voor chemische toiletten of wc-cabines die aan bepaalde vereisten voldoen (een solide constructie, een lichtdoorlatend dak en/of kunstverlichting, een tochtvrije ventilatie, een slipvrije bodem, een toiletbak met waterspoeling, een afscheiding tussen de toiletbak en het opvangreservoir, voorzien van een klep met pedaalbediening, een urinoir met stromend water, een toiletpapierhouder, een klerenhaak, een afvalbakje, een deur met vergrendeling. Er moet minstens 1 cabine zijn per 10 arbeiders. De cabines moeten dagelijks gereinigd worden, rekening houdend met de schoonmaakvoorschriften van de leverancier.

6.4. Beschermingsmiddelen – CBM & PBM

Bij het nemen van de preventiemaatregelen moet voorrang gegeven worden aan maatregelen inzake collectieve bescherming boven maatregelen inzake individuele bescherming, conform de algemene preventiebeginselen opgenomen in artikel 5 van de Welzijnswet van 4 augustus '96.

Elke aannemer moet zijn realisatie, zelfs indien deze onvolledig afgewerkt is, veilig achterlaten of de toegang ertoe door middel van materiële elementen onmogelijk maken. De beveiligingen blijven ter plaatse zolang het bestuur het nodig acht, en zolang de wettelijke

veiligheidsvoorschriften dit vereisen. Gedurende die tijd staat de aannemer in voor de goede staat van de aangebrachte beveiligingen, ook indien hij tijdelijk van de werf afwezig zou blijven. De aangebrachte beveiligingen door de algemene aannemer of iedere andere aannemer mogen slechts weggehaald worden na installatie van een ander beschermingsmiddel in die zone dat een evenwaardige veiligheid biedt of vervanging door de definitieve afwerkingen.

Indien een onderaannemer in gebreke blijft inzake collectieve of individuele preventiemiddelen, dan treedt ten opzichte van het bestuur, de hoofdaannemer zonder verwijl in zijn plaats in op dat gebied.

6.5. Persoonlijke beschermingsmiddelen

Hoofdbescherming

Verplicht ■ op alle bouwplaatsen ■ waar het risico voorkomt van rondvliegende of vallende voorwerpen (helm) ■ waar het risico bestaat om het hoofd te stoten (helm of stootpet)

Soorten ■ Veiligheidshelm (NBN EN 397 Industriële veiligheidshelmen) ■ Stootpet (NBN EN 812)

Voetbescherming

Verplicht ■ op alle bouwplaatsen ■ bij het tillen of verplaatsen van zware voorwerpen ■ bij blootstelling aan vervuilde grond/water/schadelijke producten...

Soorten ■ werkschoenen (NBN EN ISO 20347) met beschermende zool ■ beschermerschoenen 'P' (NBN EN ISO 20346) beschermende zool en stalen neus (100 J) ■ veiligheidsschoenen 'S' (NBN EN ISO 20345) beschermende zool en stalen neus (200 J) ■ veiligheidslaarzen

Oogbescherming/gelaatsbescherming

Verplicht ■ op alle bouwplaatsen waar contact met gevaarlijke producten mogelijk is ■ bij werkzaamheden waarbij het risico bestaat om (schadelijk) stof in de ogen te krijgen ■ bij activiteiten waarbij schadelijke stralingen voorkomen (lassen, snijbranden ...)

Soorten ■ bescherming tegen spatten (chemische risico's) ■ bescherming tegen impact van rondvliegend stof, gensters, voorwerpen ... ■ bescherming tegen stralingen (UV, zonlicht, warmtestraling, laser ...) ■ veiligheidsbril (met of zonder beschermende zijkapjes) ■ volgelaatscherm

Ademhalingsbescherming (stof)

Verplicht ■ op alle bouwplaatsen waar contact met gevaarlijke producten mogelijk is ■ bij werkzaamheden waarbij het risico bestaat om (schadelijk) stoffen in te ademen

Soorten ■ wegwerpmondmaskers met beschermingsgraad FFP / FFP2 / FFP3 ■ volgelaatsmasker met verwisselbare patronen

Ademhalingsbescherming (gassen)

Verplicht ■ op alle bouwplaatsen waar contact met gevaarlijke producten mogelijk is ■ bij werkzaamheden waarbij het risico bestaat om (schadelijke) gassen in te ademen

Soorten ■ volgelaatsmasker met verwisselbare patronen ■ gelaatsmasker met autonome luchttoevoer

Gehoorbescherming

Verplicht ■ aangeraden vanaf een geluidsniveau van 80 dB(A) ■ verplicht vanaf een geluidsniveau van 85 dB(A)

Soorten ■ oordoppen / oorproppen ■ gehoorkappen ■ otoplasten

Handbescherming

Verplicht ■ bij het behandelen van gevaarlijke stoffen (irriterende / corrosieve / toxische ...) ■ bij het behandelen van abrasieve of snijdende voorwerpen ■ bij het behandelen van hete voorwerpen of geleiders onder spanning

Soorten ■ werkhandschoenen ■ handschoenen met bescherming tegen chemische stoffen (vloeiستofdicht / chemische bestendigheid ...) ■ handschoenen met bescherming tegen abrasieve stoffen of tegen snijgevaar ■ handschoenen met bescherming tegen hitte, lasstralingen ...

Signalisatiekledij

Verplicht ■ bij het uitvoeren van werken op de openbare weg of in de nabijheid van mobiele bouwplaatsmachines

Soorten ■ hesje ■ signalisatievest ■ signalisatiekledij (Type I / II / III)

Werkkledij/beschermingskledij

Verplicht ■ bij risico van contact met gevaarlijke stoffen (irriterende, corrosieve, toxische ...) ■ bij asbestverwijdering, grondsanering, ontmanteling van chemische installaties ... ■ bij het uitvoeren van zandstraalwerken, gevelrenovatie ...

Soorten ■ wegwerppakken ■ werkkledij / vest en broek / overall / werkpak ■ regenkledij / regenjas / bodywarmer ... ■ lasschort ...

Valharnas

Verplicht ■ bij risico van vallen van hoogte ■ bij montage van torenkranen en stellingen, werken met hoogwerkers ...

Soorten ■ anti-valharnas met weerhouding (valpreventie) ■ valharnas met vanglijn en schokabsorbeerder (valopvang) ■ valharnas met levenslijn met stop-chute (valpreventie/opvang)

6.6. Orde & Netheid

Op en in de omgeving van de werkposten zal systematisch alle afval verzameld en verwijderd worden en in de daartoe bestemde container of vuilniszak of bak gestort worden of worden afgevoerd van de bouwplaats. Bij het einde van de dagtaak zullen de werkposten systematisch gecontroleerd worden op orde en netheid, door de werfverantwoordelijke van elke aannemer voor zich.

Daarnaast worden door de algemene aannemer de gemeenschappelijke toegangswegen naar de bouwplaats, de werfketen, de andere werfwegen, de openbare weg en de voetpaden regelmatig gereinigd en desnoods hersteld (beschadiging van wegdek, belijning, ...).

Indien een bepaalde aannemer specifieke bevuilding of schade veroorzaakt dan moet hij zelf de nodige herstellingsmaatregelen zonder uitstel uitvoeren.

6.7. Inname openbaar domein & wegveiligheid

Het in beslag nemen van delen van de openbare weg voor werfdoeleinden, tijdelijk of permanent, moet steeds tot een minimum herleid worden en mag nooit gebeuren zonder het voorafgaandelijk raadplegen van de gemeentelijke politiediensten, die tevens zal moeten instemmen met het voorstel tot plaatsing van de nodige signalisatieborden. Dit kan van tijdelijke aard zijn (laden, lossen, wachtzone ...) of van permanente aard zijn (vb vaste buizenstelling).

Borden die buiten de werkuren geen zin hebben, dienen bij het einde van de dag afgedekt of weggenomen te worden.

6.8. Arbeidsmiddelen

Onder arbeidsmiddelen worden alle op de bouwplaats gebruikte machines, apparaten, gereedschappen en installaties verstaan.

Informatie werknemers

De werkgever heeft de verplichting de gebruikers zodanig te informeren, dat veilig met de arbeidsmiddelen kan worden gewerkt. Gebruikershandleidingen zijn in het kader van de Richtlijn Arbeidsmiddelen strikt genomen niet verplicht. Volgens de Europese richtlijn kan een buitenlandse werknemer een machine bedienen indien hij een mondelinge instructie in zijn taal gekregen heeft en dit ter vervanging van de gebruikershandleiding.

De machinerichtlijn kent wel de verplichting tot het bijleveren van een gebruikershandleiding bij machines en veiligheidscomponenten. Bij machines voorzien van de CE-markering zullen derhalve gebruikershandleidingen aanwezig moeten zijn. In een gebruikershandleiding moeten niet alleen de bedieningsinstructies voorkomen, maar ook aanwijzingen voor transport en opslag, voor de installatie, voor reiniging en onderhoud en voor het buiten dienst stellen van de machine.

Opleiding werknemers

De werkgever moet ervoor zorgen dat werknemers een adequate opleiding ontvangen. Wanneer een arbeidsmiddel een specifiek latent gevaar kent dan dient de werkgever ervoor te zorgen dat de betrokken werknemers in geval van onderhoud of soortgelijke handelingen een specifieke bekwaamheid bezitten of een opleiding krijgen om deze te verwerven.

Keuringen

De werkgever zal in bepaalde gevallen door middel van keuringen moeten vaststellen of een arbeidsmiddel veilig kan worden gebruikt. De resultaten van deze keuringen moeten schriftelijk worden vastgelegd en een geëigende periode worden bewaard.

De keuringen moeten worden uitgevoerd door een zgn. deskundig persoon. Met het begrip deskundig persoon wordt bedoeld een deskundige in de zin van de nationale wetgevingen. Zo kunnen de lidstaten zelf bepalen voor welke arbeidsmiddelen inspecties door keuringsinstanties noodzakelijk zijn.

aard van de installatie	artikel	indienst- stelling	periodiciteit	opmerking
A. verplichte controles uit te voeren door een erkend keuringsorganisme				
elektrische installatie				
nieuwe installaties				
laagspanning industrieel	AREI 270 en 271	ja	om de 5 jaar	
installatie gevoed via generator	AREI 270 en 271	ja	om de 12 maanden	
hefwerktuigen en aanverwante	ARAB 280 en 281	ja	trimestrieel (4x /jaar)	ook voor behandelingstoestellen gebruikt als hefwerktuig
aanslagmateriaal, kabels en kettingen	ARAB 280 en 281	ja	trimestrieel (4x /jaar)	
mechanismen en geraamten	ARAB 280 en 281	ja	jaarlijks	
B. verplichte controles uit te voeren door een bevoegd persoon of instelling waarvoor geen erkenning noodzakelijk is.				
ladders	ARAB 43 bis		geregeld	bevoegd persoon
co2-flessen blusmiddel	ARAB 358		jaarlijks	bevoegd persoon
stellingmateriaal en -onderdelen	ARAB 441	ja	voor de montage	bedrijfsheer of zijn gelastigde
opgebouwde stelling	ARAB 456	ja	wekelijks en na werkonderbreking en na gevaar stabiliteit	bevoegd persoon
materiaal, toestellen, instellingen en productieinrichtingen gebruikt bij bouw- of onderhoudswerken	ARAB 434.5.1 en 434.5.2	ja	geregeld	ondernemingsheer, gelastigde
arbeidsmiddelen - algemeen	KB 4 mei 1999	ja	periodiek en bijzonder	werkgever

6.9. Hefwerktuigen

Hefwerktuigen is de verzamelnaam voor alle hijswerktuigen, hoogwerkers, personenliften, goederenliften, personenbouwliften, materiaalliften en toestellen die tijdelijk of bij gelegenheid als dusdanig gebruikt worden (voorbeelden: een graafmachine met hefhaak, een verreiker met hefuitrusting, een vorkheftruck met een heftoebehoren dat over de tanden kan geschoven worden).

De volgende toestellen vallen buiten de reglementering van de hefwerktuigen :

- Hefwerktuigen die met de hand bewogen worden en die geen enkele reductieinrichting bevatten
- Toestellen om palen en damplanken te heien op voorwaarde dat deze machines uitsluitend gebruikt worden voor het hijsen van de vallende drijfhamer of het heiblok en niet voor het hijsen van materialen.

Aanduidingen en opschriften

Op hefwerktuigen staan de volgende aanduidingen en opschriften :

- Verboden toegang voor onbevoegden (toegangsladders)
- Verboden zich onder de last te begeven
- Verboden de last te bewegen boven personen (besturingscabine)

Bediener van het hefwerktuig

De bediener moet bekwaam zijn voor dit werk en minstens 18 jaar oud zijn. Aangezien de bediener een veiligheidsfunctie uitoefent, moet hij elk jaar een onderzoek ondergaan bij het Departement Medisch Toezicht. Ieder hefwerktuig moet worden bediend door gekwalificeerde werknemers die hiervoor speciaal zijn opgeleid (specifieke opleiding hoogtewerker, schaarlift, kniktelescoop,...).

Tijdens het werk is de bediener verantwoordelijk voor :

- De wijze waarop een last wordt opgetild,
- Het aangeven, d.m.v. geluidssignalen, dat er een last wordt verplaatst,
- Het toezicht op de naleving van de verplichte PBM's voor handlangers,
- De maatregelen die genomen moeten worden bij een defect,
- Het controleren of de wind niet te sterk is. Bij hevige wind moet het werk onmiddellijk stopgezet worden.

Seingever

Als de bediener van het hefwerktuig de last en de bewegingen die de last maakt niet meer duidelijk kan zien, kan hij enkel werken door te vertrouwen op de aanwijzingen van iemand die daarvoor speciaal werd aangewezen. Die moet de last én de bediener duidelijk kunnen zien. Die persoon is de *seingever*.

De seingever moet de nodige instructies krijgen en is dus een bekwaam persoon. Hij moet ook minstens 18 zijn. Het betreft hier een veiligheidsfunctie.

Draadloze radioverbindingen mogen gebruikt worden, op voorwaarde dat de verbinding tussen de bediener en de seingever op geen enkele manier verstoord kan worden. De richtlijnen van de seingever moeten kort, duidelijk en ondubbelzinnig zijn.

Indienststelling en periodieke keuring

Hefwerktuigen moeten een eerste keuring ondergaan voor ingebruikneming en daarna regelmatig gecontroleerd worden door een Externe Dienst voor Technische Controle.

Deze regelmatige controle gebeurt om de 3 maanden voor alle kettingen, kabels e.d. eigen aan het hefwerktuig en om de 12 maanden is er een volledige controle van het volledige hefwerktuig. Deze keuring omvat in het bijzonder het nazicht van het geraamte, van de verschillende werkmechanismen en hulpstukken, van de kraansporen en, algemeen, van alle stukken van het toestel die bereikbaar zijn zonder dat er eerst demontage aan te pas moet komen.

Aanslagmateriaal

Algemeen : onder aanslagmateriaal worden kettingen, kabels, evenaars, grijpers, vacuüm-zuignappen en alle hulpmiddelen verstaan die als verbinding dienen tussen de last die aangeslagen moet worden en het hijswerktuig. Het aanslagmateriaal behoort tot de totale last die het hefwerktuig mag dragen.

Keuring:

Kettingen, haken en kabels dragen een geregistreerd volgnummer dat geijkt is in het metaal.

Kettingen en kabels mogen niet worden ingekort. Ze worden geregeld nagezien om gebreken op te sporen. Beschadigd of vervormd materieel moet onmiddellijk uit gebruik worden genomen.

Kettingen met een grote sterkte en de bijhorende hulpmiddelen, zoals ringen, haken en gelijkaardige elementen worden voorzien van een onuitwisbaar teken (een klasse), dat de

kenmerken van het staal aangeeft. Wanneer er metalen plaatjes aan de leng zitten, moeten de veilige werklust en het volgnummer in het metaal gegraveerd staan.

Ook de aanhorigheden van hefwerktuigen moeten in dienst worden gesteld. Voor de CE-gemarkeerde aanhorigheden die gemaakt werden door een erkende leverancier of producent kan de EG-verklaring van overeenkomst dienst doen als indienststellingsverslag.

De bepalingen in verband met de periodieke keuring zijn eveneens van toepassing op alle aanhorigheden (CE-gemarkeerd of niet). Ze moeten eveneens minstens om de drie maanden onderzocht worden. De keuring gebeurt door een externe dienst voor technische controle.

De verantwoordelijke voor het materiaal en de gebruikers moeten erop toezien dat het materiaal wordt gebruikt zoals het hoort en dat het in goede staat is, voor en tijdens het werk. Bij een echt defect of als de stevigheid niet verzekerd is, moet het aanslagmateriaal buiten dienst worden gesteld. Er wordt een register van het aanslagmateriaal bijgehouden.

Werken bij hoge windsnelheden

Een hijswerktuig mag niet gebruikt worden in omstandigheden die niet voorzien zijn door de bouwer.

Een windsnelheidsmeter is verplicht op kranen waar de hoogte van de kraanhaak boven de omliggende grond 25 m of meer bereikt of wanneer de kraan uitgerust is met een cabine.

Hangende lasten

Er moeten maatregelen worden getroffen opdat werknemers zich niet ophouden onder hangende lasten, tenzij zulks is vereist voor het goede verloop van de werkzaamheden. Het is niet toegestaan hangende lasten te verplaatsen boven niet beschermde werkplekken waar zich gewoonlijk werknemers bevinden. Indien het goede verloop van de werkzaamheden anders niet kan worden gewaarborgd, moeten passende procedures worden vastgesteld en toegepast.

6.10. Elektriciteit

Algemene eisen voor tijdelijke bouwplaatsaansluitingen

Kasten en koffers voor bouwplaatsen moeten aan zeven praktische voorschriften voldoen:

- Elke bouwplaats moet een eenheid hebben die een algemeen bedieningstoestel en een hoofdbeschermingsinrichting bevat,
- De beschermings- en de scheidingsinrichting van de verdeelstroombanen moeten zich in hetzelfde geheel of in afzonderlijke kasten bevinden,
- De voeding van de bouwplaatstoestellen moet gebeuren vanuit kasten of koffers die naargelang de noden apparatuur voor onderbreking, voor contactdozen voor bescherming tegen overbelasting en tegen onrechtstreekse aanraking bevatten,
- De kasten en koffers moeten aan de voorschriften van artikel 252 van het AREI voldoen,
- De kasten en koffers mogen gegroepeerd of afzonderlijk opgesteld worden,
- De kasten en koffers moeten stabiel zijn,
- De kasten en koffers moeten gemakkelijk verplaatsbaar zijn; ze zijn eventueel voorzien van handgrepen of hijsringen,

Elke tijdelijke bouwplaatsinstallatie valt onder de bepalingen van de artikelen 270 tot en met 273 van het AREI betreffende het gelijkvormigheidsonderzoek voor de indienststelling en het periodiek onderzoek van een elektrische installatie door een erkende externe dienst.

Elektrische installaties gevoed door generatoren

Het gebruik op bouwplaatsen van generatoren als voeding van een elektrisch net is enkel toegelaten mits de bepalingen van het A.R.E.I. gerespecteerd worden.

De generator die aangewend wordt voor de voeding van een elektrische installatie moet overeenkomstig de bepalingen van het A.R.E.I. in dienst gesteld worden door een erkende externe dienst.

Rekening houdend met de bepalingen van het A.R.E.I. valt de elektrische installatie gevoed door een generator eveneens onder de bepalingen van de periodieke controle. De periodieke controle gebeurt om de 12 maanden.

Het gebruik van stopcontacten, kabels, verlengkabels en kabelhaspels

De mechanische weerstand van de kabels op de bouwplaats moet aangepast zijn aan de gebruiksomstandigheden. Op een bouwplaats mogen enkel kabels van het type H07RN-F, CTMB-N, CTFB-N of gelijkwaardige kabels worden gebruikt. Laskabels moeten van het type CTSB-N zijn.

De kabelhaspels moeten voorzien zijn van spatwaterdichte stopcontacten, dus contactdozen met een automatisch terugkerende klapdeksel.

In de praktijk is de doorsnede van de leidingen waarop een stopcontact geplaatst wordt minimum 2,5 mm². Een doorsnede van 1,5 mm² mag, maar is enkel toegelaten voor het aansluiten van verlichtingstoestellen. Rol de ganse kabel af teneinde oververhitting tegen te gaan. Gebruik bij voorkeur kabelhaspels met een ingebouwde thermische beveiliging.

Teneinde het struikelgevaar tot een minimum te beperken, is het aan te raden de kabels, leidingen en luchtslangen op te hangen.

Om de beschadiging van kabels die op de grond blijven liggen te voorkomen, moet men de kabels overdekken, mechanisch beschermen of ingraven.

Ook de stopcontacten moeten een beschermingsgraad IP44 hebben.

Het gebruik van onaangepaste elektrische apparatuur en toebehoren (huishoudelijk elektrisch toebehoren) is VERBODEN.

Verlichting op de bouwplaats

Algemene bepalingen

Voor de algemene bouwplaatsverlichting worden de armaturen hoog opgehangen. Over het algemeen worden deze armaturen met rubbermantelleidingen aangesloten.

Hangen de armaturen binnen handbereik (lager dan 2.5 m boven het grond- of vloeroppervlak) dan moeten zij volledig samengesteld zijn uit isolatiemateriaal. Metalen armaturen moeten ten minste 4 meter hoog opgehangen en geaard worden.

De beste manier om de risico's tegen direct en indirect contact met de geleidende delen te beperken is gebruik te maken van een transformator zodat bij contact de elektrische kring niet gesloten is.

Lamphouders

De lamphouders moeten gekozen worden rekening houdend met de stroom alsook met het opgenomen vermogen door de lampen die voorzien werden.

De schroeflamphouders met genaakbare actieve delen, of die rechtstreekse aanraking met de lampvoet toelaten wanneer de lampen aangebracht zijn, mogen niet gebruikt worden in open toestellen, tenzij ze buiten handbereik van de gebruiker opgesteld zijn. In alle andere gevallen mogen ze slechts aangewend worden in verlichtingstoestellen die enkel met behulp van gereedschap geopend kunnen worden.

In alle andere gevallen moet men beschermde armaturen gebruiken. De delen waarlangs de geleiders binnen gaan in de buitenverlichtingstoestellen moeten zo uitgevoerd en geplaatst zijn dat ze de isolerende mantel van de geleiders niet beschadigen en dat het indringen van vocht vermeden wordt.

Daar de elektrische bouwplaatsinstallatie moet voldoen aan de kwaliteitscodes BB2, AD2 tot AD4 en BC3 zullen de verlichtingsarmaturen een IP-447 beschermingsgraad moeten hebben of moeten ze dubbel geïsoleerd zijn.

Werkzaamheden aan elektrische installaties (artikel 266 van het AREI)

werk buiten spanning: belangrijkste principes:

- het buiten spanning moet gebeuren door middel van één van de scheidingsapparaten beschreven in artikel 235.01;
- een afbakening moet worden geïnstalleerd (ketting of goed zichtbaar lint);
- er wordt nagegaan of de installatie effectief spanningsloos is;
- de geschikte maatregelen worden genomen om het op een onvoorzien moment onder spanning plaatsen te vermijden.

6.11. Afbraakwerken

Voorafgaandelijke studie van het af te breken gebouw en de belendende gebouwen (sloopplan)

Vooraleer werknemers in het gebouw mogen worden toegelaten om met de afbraak te beginnen moet een volledig onderzoek van het te slopen bouwwerk en de aangrenzende constructies en terreinen worden uitgevoerd. Dit onderzoek moet toelaten de volgende inlichtingen te bekomen :

- De structurele kenmerken van het gebouw (metaal, hout, beton, voorgespannen beton enz.)
- De wijzigingen die het gebouw heeft ondergaan, zoals verbouwingen, nieuwe openingen
- De bouwvalligheid van het gebouw, structurele elementen, stabiliteit, scheuren
- De staat van bewaring van de verschillende installaties
- De omgeving van het gebouw, d.i. de belendende constructies en de staat waarin deze zich bevinden, doorgangen, toegangen voor machines, mogelijkheden voor verwijdering van afbraakmateriaal
- Het merken van bestaande wegen en netten, wegen die open blijven voor het verkeer, bovengrondse elektrische leidingen, ondergrondse leidingen en kabels, waterreservoirs, bezoekkamers, ...
- De inventarisering van elementen met specifieke risico's als gevolg van hun toxiciteit, ontvlambaarheid of radioactiviteit bv. asbest, askarel-transformatoren, radioactieve branddetectoren, ...

Ten tweede moet de werkmethode gekozen worden in functie van de haalbaarheid en de eventuele parameters opgelegd door de constructie zelf of door de omgeving. In toepassing van het preventiebeleid moeten bij de keuze van de werkmethode de volgende richtlijnen nageleefd worden :

- Een constructie die grenst aan andere intact te houden bouwwerken niet slopen door het te doen instorten (door om het even welke techniek), noch door gebruik te maken van mechanische werktuigen, tenzij het vooraf, door zaagsleuven van de intact te houden bouwwerken kan afgezonderd worden.

- Voor constructies die grenzen aan plaatsen die voor het publiek toegankelijk zijn, geen sloopmethodes gebruiken waardoor deze constructie geheel of gedeeltelijk in de richting van de toegankelijke zones zou kunnen instorten of waarbij brokken in deze zones kunnen terechtkomen.
- Voorbijgangers en personen die zich in de buurt van het bouwwerk bevinden, moeten tegen de risico's van afbraakwerken beveiligd worden. Steeds vermijden dat afbraakmateriaal op voor het publiek toegankelijke plaatsen terechtkomen.
- Het gedeeltelijk doen instorten van een constructie is verboden, tenzij maatregelen genomen worden opdat niemand het te slopen gedeelte kan betreden via de intact te houden gedeelten.
- Laadbak of opbreektand van een graafmachine mogen enkel gebruikt worden voor het slopen van een constructie waarvan de hoogte de lengte van de horizontale projectie van de ontvouwde arm van het toestel in werking niet overschrijdt.
- Constructies die ontvlambare producten hebben bevat (ketels, reservoirs) niet slopen door middel van een open vlam (lasbrander, thermische lans), tenzij passende veiligheidsmaatregelen getroffen werden.

Ten derde moet er een sloopplan opgesteld worden. In toepassing van het voorkomingsbeleid moet het sloopplan de volgende inlichtingen bevatten :

- Een beschrijving van de te nemen maatregelen, rekening houdend met de kenmerken van de te slopen constructie
- De plannen van de kelderverdiepingen (galerijen, leidingen, ...), de bovenverdiepingen en de diverse hoogten van het gebouw, een aanwijzing van de zones die moeten worden gestut of afgebakend, evenals de wijze waarop dit moet gebeuren.
- De plannen met de plaatsaanduiding, beschrijving en kenmerken van de stellingen en hun verankering.
- De plannen met de plaatsaanduiding, beschrijving en kenmerken van de collectieve beveiligingen, aangepast aan de bijzondere eigenschappen van het gebouw.
- De toepassing van de reglementering in verband met de beschermingskledij en de individuele beveiliging van de werknemers
- Richtlijnen (nota's en schema's) voor de toepassing van de uitvoeringsmiddelen en methoden

In een vierde fase moeten de opeenvolgende afbraakfasen bepaald worden.

Een opening in een muur maken

Voordat je de muur begint weg te breken moet je de bovenliggende vloer goed ondersteunen met in de hoogte verstelbare stutten. Zet die stutten niet rechtstreeks op je vloer maar leg er een houten plank onder om het gewicht over de vloer te verdelen. De muur zelf is ook te stutten met dwarsbalken door de muur.

6.12. Werken in de nabijheid van leidingen

Het is **verplicht in Vlaanderen**: voor er op openbaar domein graaf- of grondwerken kunnen starten, moeten er plannen worden opgevraagd (decreet 17 januari 2014). Daarop staat precies wat allemaal in de grond zit: riolering, gas- en waterleidingen, elektriciteitskabels en telecommunicatieverbindingen. Dankzij die plannen kunnen aannemers van werken, wegebouwers en grondwerkers voorkomen dat er kabels of leidingen worden geraakt.

Plannen aanvragen kan eenvoudig via www.klip.be, het Vlaamse 'Kabel- en Leiding Informatie Portaal' (KLIP), of via www.klim-cicc.be, het ruimere Belgische 'Kabel en Leiding Informatie Meldpunt'(KLIM).

Wie de plannen aanvraagt, hoeft enkel zijn werkgebied in te geven, en krijgt daarna automatisch informatie van alle relevante nutsbedrijven. Aangevraagde plannen zijn zes maanden geldig.

Voor er graaf- of grondwerken starten op privéterrein dient de opdrachtgever alle beschikbare informatie (plannen, foto's) te bezorgen aan de aannemer.

De volgende algemene veiligheidsmaatregelen moeten toelaten het aantal schadegevallen te verminderen :

- De bestuurders van de grondwerkmachines en de grondwerkers moeten op de hoogte gebracht worden van de ligging van ondergrondse installaties
- De werknemers mogen geen enkel graafwerk, zelfs niet met de handschop, aanvangen vooraleer men door de hiërarchische overste is ingelicht over de ligging van de ondergrondse telefoon-, elektriciteits-, gas-, water- en rioleringsinstallaties en ook van de eventuele particulier aansluitingen
- Zoals bij alle graafwerken dient men de tijdsduur en de lengte van de open sleuf in de omgeving van ondergrondse leidingen te beperken
- Op minder dan 50 cm van een te verwachten installatie wordt de uitgraving manueel verder gezet. Bij het bepalen van deze 50 cm dient men rekening te houden met de aanwezigheid van meer volumineus toebehoren of van aftakkingen. Deze afstand van 50 cm geldt in de verschillende richtingen
- Voor rotsgrond of een terrein vol stenen of stukken metselwerk moet een grotere afstand genomen worden, afhankelijk van de afmeting van de stenen of van het metselwerk. Door de beweging van deze blokken kan een nabij gelegen ondergrondse installatie verschuiven of beschadigd worden.
- Blootgelegde installaties dienen te worden beschermd tegen schokken, het risico om verbrijzeld te worden en val van materialen en materieel. Men vermijdt om materiaal en materieel te stapelen boven de installaties of om wagens in de onmiddellijke omgeving toe te laten
- De installaties die de sleuf kruisen of er parallel aan lopen moeten opgehangen worden om het risico op vervorming te voorkomen
- De installaties die in de lengterichting van de sleuf lopen, al dan niet blootgelegd, zijn onderhevig aan bewegingen in de invloedszone van het talud. Teneinde schade aan installaties tengevolge van grondverschuivingen te vermijden moeten deze leidingen geschoord worden
- Blootgelegde installaties worden nooit gebruikt als ondersteuning voor een schoring, als loopbrug of als ladder voor arbeiders

- Blootgelegde installaties zullen tijdens de winter beschermd worden tegen vorst
- Elke aanwezige leiding die niet op de plannen voorkomt moet zo vlug mogelijk aan de bouwplaatsleider gemeld worden. Indien de leiding ook veiligheids- en gezondheidsrisico's zou inhouden, moet ook de veiligheidscoördinator hiervan op de hoogte worden gebracht.

6.13. Geotechnische werkzaamheden – werken in en langs sleuven

Met geotechnische werkzaamheden worden de volgende soort werken bedoeld : funderingswerken, grondverzetwerken, ondergrondse werken en tunnelbouw.

Bij het toepassen van geotechnische uitvoeringsmethoden moet men de volgende preventiemaatregelen toepassen:

- In de onmiddellijke omgeving van gebouwen of andere constructies dient tijdens de ontwerpfasen een grondige studie uitgevoerd te worden. Deze studie moet, behalve met de horizontale stabiliteit, minimaal rekening houden met de aard van de grondsoorten, inbegrepen de waterhuishouding, de toestand van de funderingen van de aanpalende constructies evenals van de constructie op zichzelf.
- De horizontale stabiliteit moet ten allen tijde verzekerd zijn.
- Indien gewerkt wordt met een houten beschoeiingssysteem (berlinerwand, ...) dan steekt de beschoeiing enkele centimeters boven het maaiveld uit om te voorkomen dat materiaal of gereedschap in de bouwput zou vallen of dat de bouwput zou onderlopen bij hevige regenval met mogelijke schade aan de werken in uitvoering tot gevolg.
- Het toepassen van geotechnische uitvoeringstechnieken naast bestaande rioleringen, leidingen e.d. in geroerde of minder goed verdichte grond vergt extra aandacht.
- De bouwput moet ten allen tijde droog gehouden worden.
- Alle gebruikte beschoeiingsmaterialen dienen in perfecte staat te zijn. De beschoeiing moet uitgevoerd worden door gespecialiseerde firma's.
- Er moeten voldoende ladders of andere evacuatiewegen aanwezig zijn bij bouwputten en de werknemers moeten hun gebruikelijke persoonlijke beschermingsmiddelen dragen.
- Indien de uitgraving een redelijke lengte heeft, zodat er rondgaan zeer tijdrovend wordt, moeten er gepaste overgangen worden voorzien.
- Naast de plaatsing dient eveneens het wegnemen van de beschoeiing omzichtig te gebeuren, aangezien juist bij het wegnemen vele ongevallen gebeuren. In sommige gevallen dient men ervoor te opteren met weinig vergankelijke materialen te werken die niet zullen worden gerecupereerd, zodat de problemen met het wegnemen van de beschoeiing worden voorkomen.
- Net zoals bij werkzaamheden op een hoogte moet bij valgevaar een gepaste valbeveiliging voorzien moeten worden :
  - hetzij leuningen met tussenleuning en kantlijst die aansluit op de vloer,
  - hetzij volle of uit traliwerk bestaande panelen,
  - hetzij elke andere inrichting die een gelijkwaardige veiligheid biedt.
- Opslag naast de uitgraving moet zo veel mogelijk worden vermeden. Is dit toch noodzakelijk, dan moeten de materialen op een veilige afstand van de rand van de

uitgraving staan, nl. minimum 60 cm. Als het gaat om een last (materiaal of voertuig van meer dan 18 ton), moet een veiligheidsafstand van 1 meter worden gerespecteerd.

- Taluds zijn af te zeilen om inkalven door wateroverlast te voorkomen.

Enkele vuistregels i.v.m. sleuven

Algemene regel : wanneer men het principe van de verticaal uitgegraven sleuven gaat toepassen dan moet men vanaf een put- of sleufdiepte van meer dan 1,2 meter een stempeling, beschoeiing of een damwand gebruiken.

Speciale gevallen : wanneer de uitgraving niet dieper is dan 1,75 meter en de grond stabiel is kan een deel (kleiner of gelijk aan 1,2 meter) onbeschoeid gelaten worden voor zover één van de onderstaande principes wordt toegepast :

- het eerste deel van de uitgraving onder een hoek van 45° en het laatste deel met maximum 1,2 meter boven de bodem van de put uitvoeren als een onbeschoeide verticale uitgraving.
- het eerste deel van de uitgraving beschoeid over een afstand van 50 cm en het laatste deel met maximum 1,2 meter boven de bodem van de put uitvoeren als een onbeschoeide verticale uitgraving.

Minimumbreedte van de werkruimte in de sleuf

Bij de realisatie van smalle sleuven waarin zich geen personen moeten bevinden, wordt aangeraden volgende minimumafmetingen in acht te nemen :

- 30 cm voor een sleufdiepte tot 70 cm
- 40 cm voor een sleufdiepte tot 90 cm
- 50 cm voor een sleufdiepte tot 100 cm
- 60 cm voor een sleufdiepte tot 120 cm

bij de realisatie van smalle sleuven waarin personen zich continu moeten bevinden wordt aangeraden volgende minimumafmetingen in acht te nemen :

- minimum 60 cm breed voor een sleufdiepte tussen 1,2 en 1,75 meter diep
- minimum 80 cm breed voor een sleufdiepte van meer dan 1,75 meter

Beschoeiingen

Bij uitgravingen in losse of geroerde grond die dieper zijn dan 1,2 meter zal men automatisch moeten zorgen voor een beschoeiing. De beschoeiing moet zo aangebracht worden dat beneden een zone van 1,2 meter slechts om de 50 cm een onbeschoeid (ontlast) deel wordt uitgegraven.

Grondwaterverlaging

Bij uitgravingen die aan volgende criteria voldoen :

- dieper dan 1,2 meter
- er worden werknemers in tewerkgesteld
- het grondwaterpeil zorgt ervoor dat de sleuf of uitgraving onder water zal lopen

is het aan te raden de zone rond de sleuf / uitgraving en de hierbij eventueel gepaard gaande werkputten vooraf en tijdens de werkzaamheden te bemalen.

6.14. Werken op hoogte

Alle werkzaamheden op werk- en loopvlakken waarbij de werknemers blootgesteld worden aan valgevaar, moeten worden aanzien als 'werken op een hoogte'.

Bij valgevaar moet er gewerkt worden met een doelmatige collectieve valbeveiliging. Dit kunnen hekwerken, leuning of vangluifels zijn. Mocht dit door de werkomstandigheden onmogelijk zijn, dan kan geopteerd worden voor een persoonlijke valbeveiliging. Dit kan alleen wanneer aangetoond kan worden dat een collectieve valbeveiliging niet mogelijk is.

Gebruik van ladders

Ladders mogen enkel worden gebruikt bij korte klussen of als een veiliger alternatief als een stelling of een hoogwerker op een bepaalde plek niet mogelijk is.

Bij werkzaamheden in de nabijheid van vloerranden is het gebruik van ladders uitgesloten gezien het risico op vallen over de leuningsystemen.

Leuningsystemen

Als de werknemers blootgesteld zijn aan valrisico, dan zijn de werk- en loopvlakken uitgerust met de volgende collectieve beveiligingselementen :

- hetzij leuning met tussenleuning en kantlijst die aansluit op de vloer
  - De bovenlat van een leuning bevindt zich op 1 m tot 1,20 m hoogte boven de werk- of loopvlakken. Voor stellingen is er evenwel een afwijking voor de hoogte van de bovenleuning. In afwijking van de geldende voorschriften mag de bovenlat van een leuning van een stelling zich tussen 0,95 m en 1,20 m boven de werk- of loopvlakken bevinden.
  - Tussen de bovenlat en de kantlijst is een tussenleuning aangebracht tussen 40 en 50 cm boven het werk- of loopvlak gelegen.
  - De kantlijsten zijn ten minste 15 cm hoog.
- hetzij volle of uit traliewerk bestaande panelen
- hetzij elke andere inrichting die een gelijkwaardige veiligheid biedt

Deze collectieve beveiligingselementen mogen enkel worden onderbroken op de toegangsplaats tot een ladder, trappensteiger enz.

De volle of uit traliewerk bestaande panelen zijn ten minste 1 m hoog en bieden een gelijkwaardige veiligheid.

De hoogte van de beveiliging boven het werk- of loopvlak mag tot 70 cm worden verlaagd als ze bestaat :

- Uit een muur waarvan de som van de hoogte en de dikte gelijk is aan of groter is dan 1,3 m
- Uit een bank van een vensteropening indien de opening niet breder is dan 2 m

Behalve als het gaat om gelaste, geklonken of geschroefde metalen elementen, zijn de leuning, tussenleuning, de kantlijst en de panelen aan de binnenkant van het steunelement vastgehecht.

Steigers

Op 15/09/2005 verscheen in het Belgisch Staatsblad het K.B. betreffende het gebruik van arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte.

Het besluit is zowel van toepassing op werkgevers als op werknemers, evenals op de daarmee gelijkgestelde personen, zoals vermeld in de Wet op het Welzijn en geldt voor de arbeidsmiddelen voor tijdelijke werkzaamheden op hoogte die ter beschikking worden gesteld van de werknemers.

Aan de werkgever wordt de verplichting opgelegd de nodige materiële en organisatorische maatregelen te treffen opdat de ter beschikking gestelde arbeidsmiddelen voor tijdelijke werken op hoogte het welzijn van de werknemers garanderen.

Om veilig op hoogte te werken is het noodzakelijk de basisregels toe te passen: een risicoanalyse uitvoeren en de nodige preventiemaatregelen nemen. Op basis van de risicoanalyse en -evaluatie worden de meest ergonomische en de meest aan de taak aangepaste arbeidsmiddelen gekozen. Bij de keuze van die arbeidsmiddelen moet overigens voorrang gegeven worden aan middelen die conform zijn aan de Europese richtlijnen of aan gelijkwaardige technische voorschriften. Bovendien moet bij de risicoanalyse rekening gehouden worden met de weersomstandigheden. Wat de preventiemaatregelen betreft moeten collectieve maatregelen de voorrang krijgen op individuele maatregelen.

Elke aannemer die een steiger monteert, demonteert of ombouwt moet hiervoor een berekeningsnota (sterkte- en stabiliteitsberekening), gebruiksaanwijzing van de fabrikant, montage-, ombouw-, demontage- en instructienota kunnen voorleggen (K.B. van 31.08.2005) ofwel conformiteit met de norm EN 12810 – EN 12811 kunnen aantonen.

Bepalingen bij het gebruik van steigers

- Bij elk gebruik van steigers dient de werkgever een bevoegd persoon aan te duiden voor de uit voeren taken.
- Enkel personen die een opleiding gevolgd hebben die kadert in het KB voor 'Werken op hoogte' mogen de stelling gebruiken.
- Opstellen en zonodig aanpassen van een montage-, demontage-, en ombouwschema van een steiger.
- Waken over de maatregelen die val van personen of voorwerpen moeten voorkomen.
- In functie van veranderde weersomstandigheden het veilig gebruik van de steiger controleren en bewaken.
- Waken over de naleving van de voorwaarden inzake toelaatbare belasting.
- Controles uitvoeren teneinde te garanderen dat de steiger in alle omstandigheden blijft voldoen aan de voor de steiger opgestelde berekeningsnota.
- Opstellen van een instructienota betreffende het gebruik, de montage, de demontage en/of de ombouw van de steiger.

Specifieke verplichtingen voor de werkgever

- Monteren, demonteren of ombouwen van een steiger dient te gebeuren volgens de voorschriften van de fabrikant.
- De werkgever dient de gebruiksvoorschriften van de fabrikant van de steiger, alsook een sterkte- en stabiliteitsberekening in zijn bezit te hebben. Voor niet gangbare configuraties of wanneer de berekeningsnota niet bij de fabrikant beschikbaar is, stelt de werkgever een persoon aan die over voldoende kennis beschikt (bevoegd persoon) om deze nota's op te stellen.
- De werkgever, die de steiger monteert, demonteert of ombouwt, zorgt ervoor dat de bevoegde persoon een montage-, ombouw- en demontageschema opstelt wanneer dit niet aanwezig is in de gebruiksaanwijzing van de fabrikant.
- Dit schema neemt de vorm aan van een algemeen uitvoeringsschema, maar wordt aangevuld met elementen die betrekking hebben op de details die eigen zijn aan de betrokken steiger, indien de complexiteit van de steiger dit vereist.
- Het schema wordt gedurende de ganse duur der werken ter beschikking gehouden van de met toezicht belaste ambtenaren.

- Indien de steiger niet door de gebruiker wordt opgebouwd, dan moet de gebruiker de hogervermelde informatie ontvangen van de werkgever die de steiger heeft opgebouwd.
- De werkgever zorgt ervoor dat de steiger ten alle tijde voldoet aan de vermelde specifieke verplichtingen.

Aandachtspunten bij gebruik van steigers

- De werkgever voorkomt dat de werknemers toegang krijgen tot de gedeelten van de steiger die niet gebruiksklaar zijn. Deze gedeelten worden behoorlijk afgebakend door materiële elementen die de toegang tot de gevarenczone beletten.
- Tussen de randen van de vloeren en het bouwwerk, waartegen de steiger geplaatst is, mogen geen gevaarlijke openingen voorkomen. Indien dit niet om de één of andere reden haalbaar is, moet men collectieve beschermingsmaatregelen voorzien.
- Tijdens het gebruik van de steiger mag geen enkel onderdeel bewegen ten opzichte van het geheel.
- De steiger moet de lasten waaraan hij blootgesteld wordt ten alle tijde kunnen dragen.
- De steiger moet ten alle tijde bestand zijn tegen weersinvloeden (windbelasting).
- De steiger moeten voldoende verankerd worden zodat wegglijden of omvallen onmogelijk wordt.
- Draagvlakken zijn voldoende stevig, zodat vervorming van de ondersteunende delen wordt voorkomen.
- Loopvloeren dienen zowel qua vorm, afmetingen als ligging aangepast te zijn aan de uit te voeren werken. Ze moeten veilig verkeer en veilig werken toelaten.
- De afmetingen, de vorm en de ligging van de vloeren van een steiger zijn aangepast aan de aard van de te verrichten werkzaamheden en aan de te dragen lasten, zodat er veilig verkeer kan plaats vinden en er veilig kan gewerkt worden.
- Onderdelen van de vloeren mogen niet kunnen bewegen bij normaal gebruik.
- Voldoende en veilige toegangen voorzien tussen de verschillende vloeren van de steiger.
- Zowel tijdens montage, demontage, ombouwen als tijdens gebruik van de steiger dient afdoende bescherming tegen vallen van personen of voorwerpen op elk niveau van de steiger voorzien te worden.
- Rolsteigers moeten uitgerust worden met een voorziening die tijdens het gebruik ervan ongewilde bewegingen voorkomt.
- Het verplaatsen van rolsteigers kan enkel indien zich geen werknemers op de steiger bevinden, tenzij de steiger hiertoe ontworpen is en de veiligheid van de betrokken werknemers door de verplaatsing niet in gevaar komt.
- Gedeelten van de steiger die (tijdelijk) niet gebruiksklaar zijn, worden op afdoende wijze (materieel) afgeschermd en gesignaleerd en mogen niet betreden worden.
- Er moet een stellingkaart aanwezig zijn waarop de wettelijke informatie vermeld staat zoals vrijgave van de stelling voor gebruik, eigenaar van de stelling, verantwoordelijke voor de montage, stellingklasse, ...

Rolstellingen

Geen enkele werkvloer mag worden aangebracht op een hoogte die meer bedraagt dan driemaal de kleinste afmeting van de steunbasis, behalve als de stabiliteit is verzekerd door middel van doeltreffende vasthechtingsinrichtingen (zie de voorschriften in de handleiding van de rolstelling).

Vergrendel steeds alle wielen, zowel loop als draaibeweging.

De bodem is voldoende draagkrachtig en vlak. Laat de voet van de stelling nooit op losse materialen steunen.

Verboden te werken of te benaderen op minder dan 2 m van de luchtleidingen van het elektrische laagspanningsnet (ongeacht die bloot zijn of geïsoleerd).

Opbouw van de stelling op plaatsen waar verkeer mogelijk is :

-Tref voorzieningen om te vermijden dat voertuigen tegen de voet van de stelling zouden aanrijden. (nadar / signalisatie / verlichting / ....

-Baken de gevaarlijke zones af zodat onvrijwillige toegang belet wordt voor derden.

Alle punten opgenomen in de stellingkaart en in de montagehandleiding moet strikt in acht worden genomen.

Veiligheidsluifels en vangvloeren

Als het niet mogelijk is de collectieve beveiligingselementen zoals leuningen, hekken e.d. aan te brengen of als het gevaar bestaat over deze beveiligingselementen heen te vallen, dan worden vangelementen aangebracht :

- Hetzij vloeren of gelijkwaardige vangelementen, die een werknemer kunnen opvangen voordat hij een vrije val maakt van meer dan 3 meter
- Hetzij netten of gelijkwaardige collectieve vangelementen, die een werknemer kunnen opvangen voordat hij een vrije val verricht van meer dan 6 meter. De vrije valhoogte wordt gemeten bij het laagste punt van het vangelement.

De uitsteek van de vangelementen is afhankelijk van het hoogteverschil tussen de bovenste rand van het vangelement en het beginpeil van de val. De afstand horizontaal gemeten tussen de bovenste rand van het vangelement en de verticale as die door het beginpunt van de val gaat, bedraagt ten minste :

- 2 meter voor een hoogteverschil kleiner dan 4 meter
- 3 meter voor een hoogteverschil groter dan 4 meter

De vangelementen worden zodanig aangebracht dat het slachtoffer van een val niet in contact komt met een hindernis.

De helling van de vangvloeren mag niet groter zijn dan 45°.

Afscherming van trappen

Alle types trappen (bouwtrappen...) zijn voorzien van stevige leuningen, aangebracht op een minimumhoogte van 0,75 m en aan de zijde waar eventueel het gevaar bestaat om te vallen.

Afscherming van vloeropeningen

Liftkokers zijn op iedere verdieping dicht te maken met draagkrachtige baddens. Eenmaal het gebouw op hoogte mogen deze weggenomen worden mits plaatsen van leuningen IN de deuropeningen.

Bij technische kokers is de vloerwaaiering te laten doorlopen.

Trapkokers zijn te beveiligen met leuningen die het optrekken van de muren rondom niet verhinderen.

Persoonlijke valbeveiliging

Valbeveiligingssystemen moeten zodanig ontworpen zijn dat de valhoogte onder de te verwachten gebruiksomstandigheden zo gering mogelijk is (maximum 1 meter na start val).

De remkracht bij het vallen mag niet zo groot zijn dat er een lichamelijk letsel ontstaat of onderdelen van het beschermingsmiddel opengaan of afbreken, waardoor de gebruiker toch nog zou kunnen vallen. Alle valbeveiligingssystemen moeten dan ook uitgerust worden met een valdemper of een gelijkwaardig systeem.

Bij elk valbeveiligingssysteem moet een gebruiksaanwijzing zijn. Tevens moet er ook gesproken worden over de wijze waarop de valbeveiliging met het lichaam wordt verbonden,

met name hoe het harnas best kan worden aangetrokken en hoe het verbindingssysteem aan het veilige verankeringspunt kan gekoppeld worden.

Tenslotte moet men ook nog rekening houden met de volgende wettelijke bepalingen :

- De val met een persoonlijk valbeveiligingssysteem moet ten minste op 1 meter boven het ontvangstopervlak worden gestopt.
- Elke veiligheidsgordel, elk veiligheidsharnas, alsook de onderdelen ervan, zoals kabels, touwen, kettingen of haken, die deel uitmaken van de inrichting waaraan veiligheidsgordel of –harnas worden bevestigd, worden onderzocht door een organisme erkend door het Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (FOD WASO) voor de controle van de hefwerktuigen :
  - Vóór het in dienst stellen (behalve indien de PBM CE-gemarkeerd zijn, dan telt ook de EG-verklaring van overeenstemming)
  - Tenminste om de twaalf maanden
  - Telkens de gordel of het harnas een val heeft gestopt

Over het algemeen is enkel het veiligheidsharnas een goede valbeveiliging. Het gebruik van een veiligheidsgordel als valbeveiliging is verboden, maar als de gordel verbonden is met een levenslijn van 80 cm en deze levenslijn direct bevestigd is op een antivalsysteem, mag het wel gezien de wettelijke grens voor een val (nl. 1 meter) niet overschreden wordt.

Signalisatie en afbakening van de risico's

Als sommige gedeelten van de bouwplaats niet voor de arbeid toegankelijk zijn en de toegang ertoe gevaar oplevert voor de werknemers, worden deze plaatsen aangeduid door waarschuwingsborden voor gevaar, overeenkomstig de bepalingen betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk, en worden ze door materiële elementen behoorlijk afgebakend. Deze materiële elementen beletten de onvrijwillige toegang tot deze gedeelten van de bouwplaats (ARAB art. 434.8.1).

Werken met hoogwerkers

Algemeen

Lees aandachtig de gebruiksaanwijzing en volg de instructies van de fabrikant.

Werken met een hoogwerker is een veiligheidsfunctie! De werknemer moet:

- minstens 18 jaar zijn.
- medisch geschikt zijn om een hoogwerker te mogen besturen.

De werknemer moet een adequate opleiding gevolgd hebben.

Vergrendel de besturing van de hoogwerker wanneer deze onbewaakt achter gelaten wordt.

De bodem

De keuze van het onderstel van de hoogwerker wordt afgestemd op het type ondergrond.

Maak de keuze tussen volle wielen, banden met lucht of rupsbanden.

Hou rekening met de helling van het terrein.

Hou rekening met putten en putdeksels bij het verrijden van de hoogwerker.

Gebruik van de hoogwerker

Vermijd werkzaamheden in de nabijheid van onder spanning staande elektrische leidingen.

Baken de zone af waar de hoogwerker gebruikt wordt.

Hou rekening met obstakels tijdens het verrijden van de hoogwerker: uitstekende delen, laaghangende voorwerpen, voorwerpen op de grond, ...

Verlaat nooit de kooi van de hoogwerker.

Gebruik de hoogwerker nooit om een hoger gelegen niveau te betreden.

Gebruik een harnas en levenslijn in de hoogwerker. Hou rekening met de lengte van de levenslijn: gebruik een levenslijn die voldoende kort is zodat men niet uit de kooi kan vallen.

Gebruik geen hoogwerker bij slechte weersomstandigheden (onweer, winterweer of windsnelheden boven de 6 Beaufort).

Wanneer bij het manoeuvreren van de hoogwerker het risico bestaat dat personen tussen machines of andere obstakels ingeklemd worden zijn technische maatregelen te treffen om inklemmingsgevaar te voorkomen (<https://www.beswic.be/nl/blog/technische-maatregelen-tegen-beknelling-door-hoogtewerkers>)

6.15. Werkzaamheden met risico voor brand of explosie

Een vuurvergunning is nodig indien in bijzondere omstandigheden gelast, gebrand of geslepen wordt, of op gelijk welke andere wijze vlammen, vonken of grote hitte kunnen ontstaan. Een vuurvergunning moet aangevraagd worden aan de preventieadviseur van de bouwheer volgens de procedure van zijn intern kwaliteitsplan.

Veiligheidsmaatregelen vóór het werk

- Verwijderen van brandbaar materiaal in een bepaalde zone (bvb. 10 m) rond risicohoudend werk.
- Afschermen van vonken d.m.v. een te plaatsen scherm om zo een vorm van lokale compartimentering te creëren en te verhinderen dat gloeiende deeltjes (bvb. lasspatten, ..) in het wilde weg rondvliegen.
- Aanwezigheid van brandbestrijdingsmiddelen (bvb. draagbare blustoestellen, ..) in de onmiddellijke nabijheid, teneinde snel te kunnen ingrijpen.
- Controle op brandprocedure en noodnummer.
- Nazicht of de gebruikte apparatuur en toebehoren (slangen, koppelstukken, ...) in goede staat van onderhoud en werking zijn.
- Nat maken en houden van de omgeving.
- Afdekken van riolen.

Veiligheidsmaatregelen tijdens het werk

- Aanwezigheid van minstens 2 personen voor grote risico's waarbij één persoon optreedt als brandwacht t.t.z. één iemand die continue toezicht uitoefent met brandbestrijdingsmiddelen om onmiddellijk te kunnen blussen.

Veiligheidsmaatregelen na het werk

- Uitvoeren van een na-controle (bvb. een half uur of een uur na beëindiging van het werk) om te verhinderen dat eventuele smeulende restjes aanleiding kunnen geven tot een brand.
- Orde en netheid: opruimen direct na de beëindiging van het werk (niet de dag erna !).
- Afmelden bij de persoon die de brandvergunning heeft opgesteld.
- Uit de werkzone verplaatst (brandbaar) materiaal slechts dag erna terugplaatsen.

Procedure voor het bekomen van een vuur- of werkvergunning

- Alle vergunningen moeten aangevraagd worden via de hiërarchische lijn van de aannemer. De aanvragen worden meegedeeld via de werfvergaderingen.
- Het werk mag slechts aangevat worden nadat alle maatregelen zijn genomen en wanneer elke verantwoordelijke hiervoor heeft geparafeerd.
- De goedgekeurde toelatingen worden in het coördinatiedagboek bijgehouden.
- De vuur- of werkvergunning slaat enkel op de veiligheidsmaatregelen t.o.v. de bestaande installatie.

Geldigheidsduur

De geldigheidsduur is vermeld op het document. Indien de voorziene periode onvoldoende blijkt dan moet voor een verlenging ervan de vuurvergunning tijdig vernieuwd worden. De heraanvraag moet gedaan worden door de onderneming die de werken uitvoert vooraleer de verlengingstijd ingaat.

6.16. Afvalverwijdering en milieuvoorschriften

Ingedeelde inrichtingen

Er dient rekening gehouden met de bepalingen van het VLAREM (Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning).

Voor de administratieve verplichtingen geldt Vlarem I en voor de technische bepalingen kan men zich baseren op Vlarem II.

Het gebruik van bepaalde machines (zoals compressoren), de opslag van sommige producten (stookolie e.d.), het oppompen en lozen van water naargelang de capaciteit en de hoeveelheid, enz. kunnen aanleiding geven tot meldingsplicht en zelfs tot vergunningsplicht in bepaalde gemeenten.

Elke aannemer en onderaannemer die op de werf werk moet uitvoeren heeft de plicht deze reglementeringen in orde te stellen en daarvan het bewijs te leveren aan de coördinator verwezenlijking. Kopieën van meldingen, vergunningsaanvragen en vergunningen worden in het coördinatiedagboek bewaard.

Ontdekken van vervuilde bodems

Wanneer tijdens de uitvoering van de werken, vervuilde bodems worden vastgesteld (oude stortterreinen, bodemvervuiling, enz.) die risico's inhouden voor het welzijn en de gezondheid van de werknemers, worden onverwijld alle nodige preventieve maatregelen genomen (staken van de werkzaamheden op vervuilde plekken, plaatsen van afschermingen rond de betrokken zone, enz.) teneinde de werknemers te beschermen tegen deze risico's.

De coördinator verwezenlijking en de bouwheer worden direct van deze vaststellingen op de hoogte gebracht zodat het AVGP kan aangepast worden in functie van de verder te ondernemen stappen en het Achilles veiligheid, gezondheid en milieu preventiesysteem voor on-site bodemsaneringswerken OVAM.

Bescherming van het milieu

Het is verboden afval en scheikundige producten van om het even welke aard te verbranden, op het terrein achter te laten of in de riolering te gieten. Afval en resten van producten moeten verwijderd worden zoals voorgeschreven door de wetgeving terzake.

Elke aannemer is te allen tijde verantwoordelijk voor de correcte toepassing van de milieuwetgeving, in alle gevallen waartoe zijn werkzaamheden aanleiding kunnen geven. Van de documenten dienaangaande, zoals meldingen en vergunningen, dient een kopie aan de algemene aannemer gegeven voor bewaring in het coördinatiedagboek.

6.17. Gevaarlijke producten

Met de uitdrukking "gevaarlijk product" wordt elke stof bedoeld die schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de werknemers en/of het milieu.

Een stof kan als schadelijk worden beschouwd door:

- de scheikundige samenstelling,
- haar onverenigbaarheid met andere stoffen,

- bepaalde effecten op de gezondheid (bvb. ademhaling, ogen, huid, enz),
- haar brandbaarheid, ontvlambaarheid, ontplofbaarheid,
- het radioactief karakter,
- de kankerverwekkende eigenschappen (carcinogene agentia – Codex V, afd. 1, art. 3).

Gebruik van gevaarlijke producten

Gebruik algemeen

Het gebruik van dergelijke producten op het werfterrein, onder welke vorm of in welke hoeveelheid dan ook, dient gesignaleerd aan de coördinator verwezenlijking en aan de andere aannemers die tegelijkertijd op het terrein actief zijn, zodat de gepaste maatregelen genomen kunnen worden.

Tevens dient nagegaan te worden of het gebruik van sommige producten te verenigen is met bepaalde weersomstandigheden. Zo kunnen wind, regen en warmte hun invloed hebben op de uitvoeringsmethoden, op de benodigde hoeveelheden, op de uitwerking op het leefmilieu of kunnen ze het risico voor de werknemers verhogen.

Wanneer voor een bepaalde activiteit het gebruik van dergelijke producten gepland wordt, dan moet dit vermeld worden in het SVGP van de aannemer en moet het veiligheidsinformatieblad aan het AVGP toegevoegd worden via het coördinatiedagboek op de bouwplaats.

Een veiligheidsinformatieblad (VIB) is een gestructureerd document met informatie over de risico's van een gevaarlijke stof of preparaat en aanbevelingen voor het veilig gebruik ervan op het werk. Het bevat alle eigenschappen van het product. Van de gevaren en de chemische samenstelling tot informatie over beschermingsmiddelen, veilig gebruik, transport en afvoer.

Te allen tijde geldt de richtlijn voor het gepast, d.w.z. volgens de wettelijke voorschriften, **etiketteren van vaten en bussen**. Deze recipiënten moeten tevens voor en na hun gebruik hermetisch afgesloten worden.

Het reinigen van materiaal met behulp van oplosmiddelen, zal in open lucht gebeuren, ver van alle vlam, terwijl men er zorg voor draagt dat alle gebruikte oplosmiddelen en gedrenkte voden van de werf afgevoerd worden of, hoogstens tijdelijk, in hermetisch gesloten metalen houders bewaard worden.

Elke persoon die gevaarlijke producten gebruikt moet op de hoogte zijn van de gevaren die eraan verbonden zijn en dient aangepaste beschermingsmiddelen te gebruiken, zoals vermeld in het SVGP.

Gebruik binnen

Bij aanwending binnen een reeds geheel of gedeeltelijk gesloten bouwwerk, moet de nodige verluchting voorzien worden, hetzij natuurlijk, hetzij geforceerd. De ventilatie wordt aangehouden tijdens de droogfase van het product.

De luchtconcentratie van de gebruikte producten moet beneden hun toelaatbare limietwaarde blijven en beneden 10% van hun onderste explosiegrens. In de mate van het mogelijke wordt een afdichting voorzien tussen de zone waarin met het product wordt gewerkt en de rest van het bouwwerk.

Opslag van gevaarlijke producten

In de eerste plaats moet men er zeker van zijn dat er voor dezelfde toepassing geen minder gevaarlijke producten met evenwaardige eigenschappen bestaan.

De opslagplaatsen van gevaarlijke producten en materialen, van welke aard ook, moeten zo ver mogelijk van de arbeidsplaatsen gekozen worden, en dit vooral bij de uitvoering van werkzaamheden welke een zeker brandrisico inhouden. In ieder geval mogen gevaarlijke

producten nooit binnen een gebouw worden opgeslagen; alleen de voor het werk van de dag benodigde hoeveelheden mogen binnen gebracht worden.

De inplanting van de voorraadplaatsen en de brandbestrijdingsmiddelen wordt gekozen in functie van de aard van de aanwezige producten.

De algemene aannemer voorziet op zijn werfinrichtingsplan een zone voor de stockage van gevaarlijke producten, de omheining daar rond met 2 m hoge verplaatsbare draadhekkens en de nodige pictogrammen met rook- en vuurverbod.

Elke aannemer zorgt in deze zone voor de reglementaire opslag van zijn producten met zonodig bijkomende signalisatiepictogrammen, aangepast aan de eigenschappen van de aanwezige stoffen.

De opslagplaatsen van gevaarlijke producten dienen, zowel binnen als buiten (op de toegangen), voorzien te worden van de reglementaire signalering (gebod, verbod, gevaar ..).

Bij een interventie van de brandweer dienen de opslagplaatsen van de bovenvermelde producten en hun hoeveelheden dadelijk en spontaan medegedeeld.

Vloeistoffen

Ontvlambare vloeistoffen worden opgeslagen op een afgebakend terreindeel op een voldoende veiligheidsafstand van de rest van de werf en werfinrichting. De onmiddellijke omgeving van deze zone dient vrij gehouden te worden van brandbare materialen. In deze zone voorziet de algemene aannemer de gepaste brandbestrijdingsmiddelen, met een minimum van twee draagbare blustoestellen met 6 kg ABC poeder, beschermd tegen weersinvloeden en klaar voor gebruik.

In het geval van een mobiele opslagplaats zoals een aanhangwagen, moet deze ook uitgerust zijn met de nodige brandbestrijdingsmiddelen.

Tevens wordt een veiligheidsafstand voorzien tussen de opslagplaatsen en andere lokalen.

De opslag van producten, welke solventen bevatten, zal bij voorkeur in open lucht gebeuren en zoniet in lokalen welke voorzien zijn van voldoende ventilatie. Omdat de dampen van solventen zwaarder zijn dan lucht moet de ventilatie ter hoogte van de vloer gebeuren. Men moet er zeker van zijn dat de ventilatie het probleem niet verplaatst door de dampen naar ondergrondse lokalen of lager gelegen gedeelten te brengen. Op de werkpost en op gelijk welke andere plaats zal vervuilde lucht zo snel mogelijk verwijderd worden zonder gevaar voor de personen.

Eerste hulp voorschriften worden geafficheerd in de opslagplaats of op de plaats van gebruik. De lokalen waar agressieve en vluchtige producten opgeslagen worden, dienen onder alle weersomstandigheden goed en permanent geventileerd te worden, ook bij windstil weer.

Alle producten worden opgeslagen in stabiele vaten aangepast aan de samenstelling en eigenschappen ervan en geëtiketteerd volgens de wettelijke voorschriften. Gemorste producten zullen systematisch verwijderd worden met aangepaste middelen.

De recipiënten worden na elk gebruik gesloten om het verlies van vloeistoffen en/ of het ontsnappen van dampen te vermijden. Voordat een nieuw product in de opslagplaats gestockeerd mag worden, moet nagegaan worden of dit samen met de andere aanwezige producten geen verhoogd risico inhoudt.

Een gedetailleerde lijst met vermelding van de aard en de hoeveelheid zal opgesteld en regelmatig aangepast worden. Slechts een beperkt aantal personen heeft toegang tot de opslagplaatsen.

Gassen

Gasflessen worden opgeslagen op een goed verluchte en daartoe gekozen plaats van de werf. Wegens het brand- en explosiegevaar worden de nodige pictogrammen "open vlammen

verboden – verboden te roken” aangebracht. Indien de zuurstof- en acetyleenflessen niet gescheiden zijn door een onbrandbare volle wand, moeten ze minstens 1 m van elkaar opgesteld worden.

Brandbestrijdingsmiddelen zullen goed zichtbaar en bereikbaar opgesteld worden. Zoals voor alle lokalen bestemd om gevaarlijke producten op te slaan, is er een veiligheidsafstand te voorzien t.o.v. de rest van de werf. De omgeving dient vrij gehouden van alle producten en materialen welke een brand kunnen bevorderen.

Als de gasflessenwagens op de werf verplaatst worden door een kraan, zullen ze beschouwd worden als hijstoebehooren en dus ook periodiek gecontroleerd worden. Gasflessenwagens zullen steeds uitgerust zijn met een draagbaar poeder blustoestel. De flessen worden op hun plaats gehouden door een degelijk bevestigingsstelsel (ketting of band). Geen enkele fles mag los staan noch neerliggen. Gasflessen, vol of leeg, staan ofwel op een flessenkar ofwel in een behoorlijk stockage rek op de daartoe voorziene plaats. Elke aannemer brengt de naam van zijn onderneming aan op zijn gasflessen.

Om vergissingen te voorkomen, zullen de lege flessen gemerkt worden en opgeslagen op een plaats verschillend van deze van de volle flessen. Beschadigde flessen zullen van de werf verwijderd worden en nagekeken voor hergebruik. Op de fles wordt de beschadigde plaats duidelijk gemerkt.

6.18. Blootstelling aan kwartsstof

Alle arbeidsmiddelen die gebruikt worden voor het slijpen, boren of bewerken van materialen die kwartsstof bevatten, moeten uitgerust zijn met een stofafzuiging of een systeem van watertoevoeging waardoor het stof neerslaat. Indien het niet mogelijk is om de arbeidsmiddelen met dergelijke systemen uit te rusten, dienen de werknemers een masker met een P3-stoffilter te dragen.

Alle boor-, slijp- en freesmachines die gebruikt worden voor het bewerken van steenachtige materialen moeten worden voorzien van een systeem voor watertoevoeging of van stofzuiger die voorzien is van een M- of een H-filter.

6.19. Afgezonderd tewerkgestelde werknemers

Een werknemer is afgezonderd tewerkgesteld als hij zowel buiten het zicht-, als buiten het hoorbereik van een ander persoon is.

Elke afgezonderd tewerkgestelde werknemer beschikt over aan de omstandigheden aangepaste alarmmiddelen. Geen enkel werk dat in gevaarlijke omstandigheden moet worden uitgevoerd mag worden toevertrouwd aan een afgezonderde werknemer. De aanwezigheid van een andere persoon die in staat is snel alarm te geven, is noodzakelijk.

De aan de omstandigheden aangepaste alarmmiddelen

Een alarmmiddel is ieder middel waarmee een werknemer zijn aanwezigheid kan manifesteren of hulp vragen, zoals bijvoorbeeld telefoon, gsm, draagbare zender-ontvanger, claxon, bel, fluit, ...

Het alarmmiddel moet hoorbaar zijn op een plaats waar bestendig iemand aanwezig is.

Het moet gaan om een middel waardoor de werknemer zijn noodsituatie kenbaar kan maken of hulp vragen.

De term 'aangepast aan de omstandigheden' betekent aangepast aan omstandigheden zoals omgevingsfactoren, plaats van het werk, fysieke toestand van de werknemer(s)...

Vooraf dient onderzocht of een bepaald alarmmiddel doeltreffend is.

Verder is het zo dat de betrokkene steeds zelf en autonoom hulp moet kunnen vragen.

Bevindt een werknemer zich buiten het bereik van andere werknemers dan is een gsm aangewezen wanneer het gaat om verplaatsbare werkomstandigheden; voor vaste locaties kan een gewone telefoon worden gebruikt.

Claxon, alarmbel of fluit kunnen gebruikt worden wanneer bestendig andere werknemers aanwezig zijn. Wel dient rekening gehouden met omgevingsfactoren zoals lawaaihinder, m.a.w. het signaal dient binnen hoorbereik te liggen.

In geval van bewusteloosheid van de werknemer zijn de hiervoor geciteerde alarmmiddelen ontoereikend. Deze alarmmiddelen kunnen worden aangevuld met een detector die de onbeweeglijkheid van een persoon na een aantal seconden detecteert en een noodsignaal uitzendt via de radiozender.

Werk in gevaarlijke omstandigheden

Onder gevaarlijke omstandigheden verstaat men iedere situatie waar de gevaren voor val, verbranding, bezwijming, brand, elektrocutie, intoxicatie, verstikking en voor zware ongevallen ernstig worden verhoogd door de afwezigheid of onmogelijke plaatsing van collectieve beveiligingen.

6.20. Communicatie anderstaligen

Communicatie op de werkplek tussen anderstaligen loopt niet altijd soepel. Regelmatig wordt de boodschap niet of onvoldoende begrepen. Hierdoor wordt informatie over het werk, het product, de samenwerking, een risico of een te nemen maatregel gemist of verkeerd begrepen. Het is aan te raden om homogene groepen van anderstaligen met elkaar te laten werken in relatief kleine groepen met een tweetalig groepslid of supervisor die als tolk kan optreden. Deze tolk moet altijd bij de groep blijven om werkplekcommunicatie mogelijk te maken tussen deze groep anderstaligen en andere tussenkomende partijen op de bouwplaats.

6.21. Laatste Minuut Risico Analyse (LMRA)

Een LMRA is een korte risicobeoordeling die uitgevoerd wordt door degene die de werkzaamheden daadwerkelijk gaat verrichten. Voor het uitvoeren van een LMRA hoeft geen formulier te worden ingevuld en te worden gearchiveerd. Het uitvoeren van een Laatste Minuut Risico Analyse hoeft niet langer dan een minuut te duren. Het gaat erom dat mensen vlak voor dat ze met het uitvoeren van de taak beginnen, nadenken over de risico's, deze wegnemen of aanvaardbaar maken.

Een LMRA wordt op ieder moment van elke dag, op de werkplek en altijd direct voor aanvang van de werkzaamheden uitgevoerd. Ondanks alle voorzorgmaatregelen in de vorm van Taak Risico Analyses, procedures, werkinstructies en werkvergunningen kunnen risico's over het hoofd gezien zijn. Ook kan op elk moment de situatie veranderen, waardoor andere risico's geïntroduceerd worden. Waar het om gaat is dat je op het laatste moment voor aanvang van je taak een laatste check doet van de risico's. De risico's kunnen voortkomen uit de werkzaamheden zelf, de werkplek, de werkomgeving, de werkcondities, de werkcomplexiteit en de milieuaspecten en kunnen per seconde veranderen. Een LMRA moet dus ook na een korte werkonderbreking en/of een voorval worden uitgevoerd.

Een LMRA wordt in drie stappen doorlopen:

1. Beoordelen van de risico's Welke risico's zijn bij het uitvoeren van de werkzaamheden, ondanks alle voorzorgsmaatregelen, nóg aanwezig? Vraag je zelf af wat je tijdens het uitvoeren van de taak kan overkomen. Wat is het potentiële effect en wat is de kans dat dit effect zich voordoet?

2. Bepalen van de maatregelen. Melden van aanwezige risico's. Overleggen welke maatregelen kunnen worden genomen om de nog aanwezige risico's zoveel mogelijk weg te nemen of te beperken.

3. (Laten) uitvoeren van de maatregelen Voer de maatregelen, die nodig zijn om de nog aanwezige risico's weg te nemen of aanvaardbaar te maken, uit. Zorg dus dat de werkzaamheden veilig kunnen worden uitgevoerd.

Een LMRA hoeft niet te worden vastgelegd. Wel is het zinvol om als geheugensteun een checklist te gebruiken.

7. RISICOANALYSE ONTWERPFASE

7.1. Risico's als gevolg van de aard van het bouwwerk

activiteit of werfelement	te voorziene risico's	suggesties voor preventiemaatregelen
werfinrichting		- de bouwdirectie belast met de uitvoering maakt het werfinrichtingsplan op - de bouwdirectie belast met de uitvoering voorziet in het plaatsen van gezondheidsinrichtingen en dit voor gebruik door alle tussenkomende partijen tot het gebouw volledig is afgewerkt
EHBO		- Op ieder moment moet een persoon aanwezig zijn die over voldoende kennis van EHBO beschikt - verbanddoos, draagberrie, 2 dekens
algemeen	vallen ,struikelen, uitglijden	- aangepaste veiligheidsschoenen met antislipzolen dragen - werf regelmatig opruimen - materiaal ordelijk stapelen - door- en toegangen steeds vrijhouden - kabels en leidingen afschermen en/of ophangen
	vallen van hoogte	- degelijke toegangen voorzien - werkvloeren afschermen met leuningen - stellingen plaatsen - openingen dicht maken met draagkrachtig materiaal, vast te maken tegen verschuiven - vangvloeren
	gevaar voor vallende voorwerpen	- veiligheidshelm verplicht doen dragen - niet boven elkaar werken - werkvloeren afschermen met een plint - aangepast heftoebehoren gebruiken - maatregelen treffen ter bescherming van derden: luifels en/of opvangvloeren plaatsen
	werken onder en/of in de nabijheid van heftoestellen	- opleiding en instructies - dragen veiligheidshelm verplicht - goede afspraken met kraanbestuurder
	kwetsen van handen en voeten	- aangepaste PBM's dragen (veiligheidshandschoenen en -schoenen)
	verwondingen aan de ogen	- dragen veiligheidsbril waar nodig
	geluidshinder	- gehoorbeschermers dragen - machines goed onderhouden - alleen CE-gekeurde machines gebruiken
	brandgevaar	- brandbare materialen zoveel mogelijk vermijden - blusmiddelen ter beschikking houden - vuurvergunninge
gebruik van ladders	valgevaar	- ladders mogen enkel worden gebruikt bij korte klussen of als een veiliger alternatief als een stelling of een hoogwerker op een bepaalde plek niet mogelijk is - bij werkzaamheden in de nabijheid van vloerranden is het gebruik van ladders uitgesloten gezien het risico op vallen over de leuningsystemen
gebruik elektrisch materieel	elektrocutiegevaar	- opleiding en instructies i.v.m. gebruik materieel met een beschermingsgraad van minstens IP44 gebruiken - generator 13-maandelijks laten keuren
bedienen van heftoestellen/ machines	algemeen	- indienststellingsverslagen + periodieke keurings-attesten van heftoestellen, heftoebehoren en machines bezorgen aan de coördinator verwezenlijking

VGP (Veiligheids- en gezondheidsplan)

		- heftoestellen en machines regelmatig nazien door bevoegd persoon - bedienaars, als bekleders van een veiligheidsfunctie, een geneeskundig onderzoek laten ondergaan - bedienaars moeten kaart van medisch onderzoek als veiligheidsfunctie steeds ter inzage bij zich houden
	vallende voorwerpen	- opleiding en instructies i.v.m. gebruik en aanpakken materialen - aangepast heftoebereiden gebruiken - werkzone afbakenen - niet met materialen boven andere werkposten draaien
	vallende personen	- alle personen op het platform dienen bij het bedienen van hoogwerkers een veiligheidsgordel te dragen met een vanglijn bevestigd aan een daarvoor bestemd, goedgekeurd bevestigingspunt op het platform - het is verboden de hoogwerker te verlaten op hoogte
werken met gevaarlijke producten	risico's voor de gezondheid	- veiligheidsinformatieblad raadplegen - aangepaste PBM's gebruiken - werknemers jaarlijks medisch onderzoek laten ondergaan - gevaarlijke producten zoveel mogelijk door ongevaarlijke of minder gevaarlijke producten vervangen
slijpen, boren of bewerken van materialen die kwartsstof bevatten	risico's voor de gezondheid	- boor-, slijp- en freesmachines voorzien van een systeem voor watertoevoeging of van een stofzuiger die voorzien is van een M- of een H-filter - indien onmogelijk een P3- stoffilter dragen
grondwerken	instorten van de wanden	- taluderen, rekening houdend met de grondsoort - beschoeiingselementen plaatsen - voldoende ladders voorzien - PBM dragen - Uitgravingen onder talud zijn af te zeilen teneinde inkalven bij zwaar regenweer te voorkomen.
	vallen van personen	- aanbrengen van reglementaire leuningen - signaleren op minstens 1,5 meter van de randen
platte daken	vallen van personen	- gevelstelling - vangvloer onder koepelopeningen
	brandgevaar	- voldoende brandblusapparaten voorzien
afbraak		- sloopplan opmaken

7.2. Risico's als gevolg van de wederzijdse inwerking van alle installaties of alle andere activiteiten op of in nabijheid van de site waar de tijdelijke of mobiele bouwplaats is gevestigd

activiteit of werfelement	te voorziene risico's	suggesties voor preventiemaatregelen
school in gebruik		- werken met derden
ondergrondse leidingen	elektriseren, elektrocutie, brand	- liggingplannen opvragen - leidingen lokaliseren - uitvoeren van peilingen met handwerktuigen - veiligheidsafstanden respecteren

werfafsluiting	onbevoegden op de werf	- de bouwplaats dient ten allen tijde met aaneen geklemde hekkens en slotvast afsluitbare toegangen afgesloten te zijn voor onbevoegden - gebods- en verbodsborden plaatsen - derden eventueel beschermen tegen vallende voorwerpen
inname openbaar domein	aanrijding	- aanbrengen van wegsignalisatie in overleg met de plaatselijke politiediensten - signalisatieplan opstellen

7.3. Risico's als gevolg van de wederzijdse inwerking van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen die tegelijkertijd op de tijdelijke of mobiele bouwplaats aanwezig zijn

activiteit of werfelement	te voorziene risico's	suggesties voor preventiemaatregelen
algemeen		- geplaatste C.B.M. mogen nooit verwijderd worden zonder dat vervangende of definitieve beschermingen zijn aangebracht - bijkomende preventiemaatregelen vast te stellen door de coördinator verwezenlijking na opmaak planning door bouwdirectie belast met de uitvoering

7.4. Risico's als gevolg van de opeenvolging van activiteiten van de diverse tussenkomende partijen op de tijdelijke of mobiele bouwplaats

activiteit of werfelement	te voorziene risico's	suggesties voor preventiemaatregelen
algemeen		- geplaatste C.B.M. mogen nooit verwijderd worden zonder dat vervangende of definitieve beschermingen zijn aangebracht - bijkomende preventiemaatregelen vast te stellen door de coördinator verwezenlijking na opmaak planning door bouwdirectie belast met de uitvoering

7.5. Risico's als gevolg van de uitvoering van mogelijke latere werkzaamheden aan het bouwwerk

activiteit of werfelement	te voorziene risico's	suggesties voor preventiemaatregelen
		- iedere bouwdirectie bezorgt vóór de voorlopige oplevering alle nuttige informatie voor uitvoerders van latere werkzaamheden aan de coördinator verwezenlijking voor opname in het postinterventiedossier

NOTA: BOVENSTAANDE RISICOANALYSE DIENT SLECHTS ALS MODEL EN DE AANNEMERS KUNNEN ER ZICH NIET OP BEROEPEN OM ONVOLKOMENHEDEN IN HUN PREVENTIEBELEID, WAARVOOR ZIJ ZELF TE ALLEN TIJDE DE VOLLEDIGE VERANTWOORDELIJKHEID DRAGEN, TE RECHTVAARDIGEN.

8. BIJLAGE - BOUWPLAATSREGLEMENT

1. ADMINISTRATIEVE BEPALINGEN

- 1.1 De bouwdirectie belast met de aanstelling van de coördinator verwezenlijking ziet erop toe dat de coördinator verwezenlijking tijdig de informatie (specifieke veiligheidsplannen, asbuilt documenten,...) krijgt nodig voor de uitvoering van zijn opdrachten.
- 1.2 De bouwdirectie belast met de aanstelling van de coördinator verwezenlijking ziet erop toe dat er gevolg gegeven wordt aan de opmerkingen door de coördinator verwezenlijking gemaakt aan de tussenkomende partijen (tijdens werfvergaderingen, werfbezoeken, ...).
- 1.3 De eerste bouwdirectie belast met de uitvoering doet de voorafgaande kennisgeving ten minstens 15 kalenderdagen voor de start van de werken en hangt een kopie op een voor het personeel gemakkelijk toegankelijke plaats op de bouwplaats, ten minste 10 kalenderdagen vóór het begin van de werken.
- 1.4 Iedere bouwdirectie belast met de uitvoering neemt de verantwoordelijkheid om alle werknemers en onderaannemers die voor zijn rekening werken te informeren over de inhoud van het algemeen veiligheids- en gezondheidsplan en hen de gepaste instructies te geven.
- 1.5 Iedere bouwdirectie belast met de uitvoering bezorgt tijdig de specifieke veiligheids- en gezondheidsplannen van aannemers en onderaannemers aan de coördinator verwezenlijking.
- 1.6 Iedere bouwdirectie belast met de uitvoering zorgt zelf voor de verspreiding van de werfverslagen onder zijn onderaannemers.
- 1.7 Vóór de voorlopige oplevering bezorgt iedere bouwdirectie belast met de uitvoering de coördinator verwezenlijking alle informatie nodig voor de opmaak van het postinterventiedossier.

2. NOODPROCEDURES

- 2.1 Van elk arbeidsongeval, incident of schadegeval moet de dag van het voorval een melding gemaakt worden aan de coördinator. Voor de arbeidsongevallen moet daarenboven een arbeidsongevallenonderzoek aan de coördinator verwezenlijking overhandigd worden.
- 2.2 Elke aannemer rust zijn lokalen uit met de wettelijke voorzieningen inzake brandbestrijdingsmiddelen en E.H.B.O. uitrusting (2 dekens, draagberrie, verbanddoos van het industriële type)
- 2.3 Op ieder moment moet een persoon aanwezig zijn die over voldoende kennis van E.H.B.O. beschikt.
- 2.4 Bij brand/ongeval: onmiddellijk actie te nemen volgens de procedure van de werkgever m.b.t. eerste zorgen en brandbestrijding op de bouwplaats.

3. PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN

- 3.1 Het dragen van aan het werk aangepaste P.B.M. conform de geldende wetgeving is op de bouwplaats voor iedereen verplicht.
- 3.2 Elke aannemer moet op haar kosten P.B.M. ter beschikking stellen van haar personeel en/of bezoekers. Hij moet eveneens toezien op het gebruik ervan. Tevens moet zij zorgen voor het onderhoud en de vernieuwing ten gepaste tijde.
- 3.3 De werknemers moeten, overeenkomstig hun opleiding en de gegeven instructies, op de juiste wijze gebruik maken van de P.B.M. en ze na gebruik weer opbergen en onderhouden.

4. COLLECTIEVE BESCHERMINGSMIDDELEN

- 4.1 Ter voorkoming van arbeidsongevallen en beroepsziekten dient iedere aannemer de algemene preventiebeginselen toe passen conform de welzijnswet.
- 4.2 Het plaatsen en/of wegnemen van C.B.M. wordt geregeld in samenspraak met de coördinator verwezenlijking. Geplaatste C.B.M. mogen nooit verwijderd worden zonder dat vervangende of definitieve beschermingen worden aangebracht.
- 4.3 Algemeen dienen bij valgevaar vanaf 2m de nodige C.B.M.'s toegepast te worden (leuning, netten) alsook bij doorgangen en verkeersmiddelen (vluchtroutes) met valgevaar < 2m.

5. ORDE EN NETHEID

- 5.1 Elke aannemer moet op regelmatige tijdstippen zijn werkposten opkuisen en het afval afvoeren. De coördinator verwezenlijking kan, op kosten van de onderneming die in gebreke blijft, de opdracht geven aan derden de werkposten op te ruimen.
- 5.2 De wegen, doorgangen en trappen moeten steeds vrij zijn van obstakels en hindernissen; soepele leidingen en kabels mogen de doorgang niet belemmeren. Kruisen zij een doorgang, dan worden zij beschermd tegen beschadiging.
- 5.3 Materialen moeten ordelijk en stabiel, beveiligd tegen weersinvloeden, in afspraak met de coördinator verwezenlijking, in de voorziene zones gestapeld worden.

6. MILIEU

- 6.1 Het verbranden van afval is op de bouwplaats verboden.
- 6.2 Het verwijderen van afval en/of verpakkingen gebeurt volgens geldende wetgeving.
- 6.3 Maatregelen dienen genomen te worden tegen bodem-, lucht- en watervervuiling.

7. BOUWPLAATSINRICHTING

- 7.1 De bouwdirectie belast met de uitvoering maakt het werfinrichtingsplan op.

VGP (veiligheids- en gezondheidsplan)

- 7.2 De bouwplaats dient ten allen tijde met aaneen geklemde hekkens en slotvast afsluitbare toegangen afgesloten te zijn voor onbevoegden.
- 7.3 Gezondheidsinrichtingen zijn te voorzien en te onderhouden door de bouwdirectie belast met de uitvoering.

8. ELEKTRISCHE WERFINSTALLATIE

- 8.1 De elektrische werfinstallatie moet door een erkend organisme gekeurd worden conform het A.R.E.I. Elk defect moet ONMIDDELIJK aan de coördinator verwezenlijking gemeld worden.
- 8.2 Verdeelborden moeten steeds gesloten blijven. Het aansluiten kan enkel met aangepaste stekkers. Alle verbindingen (stekker/ stopcontact) moeten geschikt zijn voor gebruik in vochtige omstandigheden, minimum verplichte beschermingsgraad IP44.
- 8.3 Kabels moeten steeds opgehangen en/ of afgeschermd worden tegen mogelijke beschadiging.
- 8.4 Elke onderneming staat zelf in voor de verlichting van haar werkposten. Deze verlichting moet uitgevoerd worden volgens de geldende wetgeving.

9. ARBEIDSMIDDELEN EN TOEBEHOREN

- 9.1 Enkel elektrisch materiaal conform het AREI mag op de bouwplaats aanwezig zijn en aangesloten worden op de daartoe voorziene verdeelborden.
- 9.2 Hefwerktuigen worden bediend door gekwalificeerde werknemers die hiervoor speciaal zijn opgeleid (hoogtewerker, heftruck,...)
- 9.3 Alle personen op het platform dienen bij het bedienen van hoogwerkers een veiligheidsgordel te dragen met een vanglijn bevestigd aan een daarvoor bestemd, goedgekeurd bevestigingspunt op het platform. Het is verboden op het werkplatform te verlaten op hoogte
- 9.4 De arbeidsmiddelen moeten geschikt zijn voor het uit te voeren werk en regelmatig gekeurd door een bevoegd persoon zodat bij het gebruik de veiligheid en gezondheid steeds gewaarborgd zijn. Op vraag van de coördinator verwezenlijking moeten de gebruiksaanwijzingen en veiligheids- en gezondheidsinstructies kunnen voorgelegd worden.
- 9.5 Bij gebruik van hefwerktuigen gelden volgende specifieke bepalingen:
  - Alle hefwerktuigen en hijstoebehoren, evenals grondverzetmachines die gebruikt worden om lasten te hijsen, en die op de bouwplaats binnengebracht worden moeten voorzien zijn van een geldig driemaandelijks keuringsattest en de gebruiksinstructies.
  - Een kopie van de keuringsattesten moet aan de coördinator verwezenlijking overhandigd worden vooraleer de toestellen in gebruik te nemen op de bouwplaats. Bij ontstentenis heeft de coördinator verwezenlijking het recht de toestellen buiten dienst te stellen en te laten verwijderen van de bouwplaats.
  - Bij gebruik van meerdere hefwerktuigen met overlappend werkbereik moet, in overleg met de coördinator verwezenlijking, een gebruiksprocedure opgesteld worden.

10. GEVAARLIJKE PRODUCTEN

- 10.1 Alle producten op de bouwplaats moeten reglementair geëtiketteerd zijn of worden. Het gebruik van brandbare, toxische of andere gevaarlijke producten moet in de risicoanalyse van de onderneming vermeld staan.
- 10.2 Het stockeren van producten en verwijderen van de verpakking dient volgens de geldende wetgeving.
- 10.3 Een kopie van de veiligheidsinformatieblad van de gebruikte gevaarlijke producten moet aan de coördinator verwezenlijking overhandigd worden vóór de start van de werkzaamheden. De steekkaart omvat ten minste:
  - naam van de fabrikant
  - fysische eigenschappen
  - specifieke symbolen
  - gevaren/verschijnselen (R-zinnen)
  - preventieve maatregelen (S-zinnen)
- 10.4 Indien werken worden uitgevoerd waarbij schadelijke of hinderlijke dampen/gassen vrijkomen, moet dit gemeld worden in de risicoanalyse van de onderneming. Op basis van voorgaande gegevens zal het veiligheids- en gezondheidsplan aangepast worden. Met de coördinator verwezenlijking worden maatregelen afgesproken om de dampen/gassen op een doeltreffende manier af te voeren.

11. WERKEN MET BRANDGEVAAR en EXPLOSIEGEVAAR

- 11.1 Elke aannemer moet over voldoende, aangepaste en conforme brandbestrijdingsmiddelen beschikken. Voor sommige werken is, in afspraak met de opdrachtgever, een vuurvergunning verplicht.
- 11.2 Het behandelen van gasflessen gebeurt met de meeste zorg. Lege gasflessen en gasflessen die niet gebruikt worden, worden buiten het gebouw op een vaste plaats rechtop gestockeerd, vastgemaakt, voorzien van de beschermkop en beschermd tegen de zon.
- 11.3 De zuurstof- en brandgasflessen worden bij gebruik verticaal of schuin onder een hoek van 35° geplaatst. Bij voorkeur worden ze gemonteerd op een flessenkar. Op het einde van de dagtaak worden gasflessen dichtgedraaid en slangen en manometers ontspannen.
- 11.4 Bij werken met brandgevaar hoort standaard een ABC-blusapparaat van minimum 6 kg.

12. AANVULLENDE BEPALINGEN – SPECIFIEKE MAATREGELEN

Werken met derden: de veiligheidsvoorschriften van Arkorum zijn na te leven.

9. BIJLAGE – INTENTIEVERKLARING TE VOEGEN BIJ DE OFFERTE

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Naam onderneming: .....
 adres: .....
 tel.: .....
 fax.: .....
 e-mail: .....
 registratienummer: .....
 erkenning: .....
 certificering/attestering: vca..... iso..... andere..... geldig tot: .....
 ondernemingshoofd: .....
 aantal werknemers: .....
 preventieadviseur: .....
 externe preventiedienst: .....
 arbeidsgeneeskundige dienst: .....
 arbeidsongevallenverzekeraar: .....

PROJECTGEGEVENS

bouwplaats: .....
 omschrijving van de uit te voeren werken: .....
 projectleider: ..... gsm: ..... e-mail: .....
 werfleider: ..... gsm: ..... e-mail: .....
 aangeduide veiligheidsverantwoordelijke op de bouwplaats: .....
 EHBO-hulpverlener: .....
 maximum aantal werknemers die op de werf zullen tewerkgesteld worden: .....
 onderaannemers:
 1. ....
 2. ....
 3. ....
 4. ....

INTENTIEVERKLARING AANNEMER

Ondergetekende verklaart het VEILIGHEIDS- EN GEZONDHEIDSPLAN (VGP) en het BOUWPLAATSREGLEMENT ontvangen te hebben. Hij verklaart dat hij zich in regel stelt met de verplichtingen zoals opgenomen in het VGP. Hij verklaart de verantwoordelijkheid te nemen om al zijn werknemers, onderaannemers, leveranciers en anderen die activiteiten voor hem verrichten op de bouwplaats in hun moedertaal te informeren over de inhoud ervan. Eveneens bevestigt ondergetekende dat deze veiligheidsvoorschriften, naast deze van het ARAB (waarin het AREI is opgenomen), de CODEX over het welzijn op het werk, en de Wet op het welzijn van 4 augustus 1996 door hem duidelijk begrepen zijn, en dat hiermee rekening is gehouden bij de vaststelling van zijn eenheidsprijzen en totale prijzen bij inschrijving.

Voor akkoord,

Naam : .....
 Functie : .....
 Datum : .....

 Handtekening